

Møteinnkalling - Kontrollutvalget i Vefsn kommune

Arkivsak: 24/331
Møtedato/tid: 27.05.2024 kl. 08:30
Møtested: Rådhuset, møterom Gornji Milanovac

Møtet avvikles for åpne dører, i tråd med kommuneloven § 11-5.

Eventuelle forfall, eller spørsmål om habilitet, meldes til Konsek Trøndelag IKS v/ Kent Røstad på telefon 481 06 048, eller e-post: kent.rostad@konsek.no

Varamedlemmer møter etter nærmere innkalling.

Trondheim, 16.05.2024

Pål Leknes Hanssen (sign.)
Leder av kontrollutvalget

Kent Røstad
rådgiver
Konsek Trøndelag

Kopi: Varamedlemmer, ordfører, kommunedirektør og Revisjon Midt-Norge SA.

Sakliste

- 19/24 Kontrollutvalgets arbeid med risiko- og vesentlighetsvurderinger
- 20/24 Forvaltningsrevisjon – Tildeling av helse- og omsorgstjenester til barn med nedsatt funksjonsevne
- 21/24 Innspill til kontrollarbeidet
- 22/24 Oppfølging av kontrollutvalgets saker
- 23/24 Referatsaker/folkevalgtopplæring
- 24/24 Godkjenning av protokoll fra dagens møte

Kontrollutvalgets arbeid med risiko- og vesentlighetsvurderinger

Behandles i utvalg
Kontrollutvalget i Vefsn kommune

Møtedato
27.05.2024

Saknr
19/24

Saksbehandler Kent Røstad
Arkivkode FE-217, TI-&30
Arkivsaknr 24/96 - 5

Forslag til vedtak

1. Kontrollutvalget tar revisors risiko- og vesentlighetsvurdering til orientering.
2. Kontrollutvalget ber sekretariatet legge fram plan for forvaltningsrevisjon og eierskapskontroll til neste møte, basert på revisors risiko- og vesentlighetsvurderinger og de innspill er kommet fram i møtet.
3. Kontrollutvalget vil prioritere følgende områder/tema:
 - a.
 - b.
 - c.
 - d.

Vedlegg

Risiko- og vesentlighetsvurdering

Saksopplysninger

Kontrollutvalget skal ifølge kommuneloven utarbeide en plan for forvaltningsrevisjon og eierskapskontroll i løpet av det første året etter at nytt kommunestyre er konstituert. Planen skal baseres på risiko- og vesentlighetsvurderinger av kommunens virksomhet og virksomheten i kommunens selskaper.

Kontrollutvalget gjorde et vedtak om bestilling av risiko- og vesentlighetsvurderinger i sitt møte 19. februar 2024 (sak 05/24). Kontrollutvalget fattet følgende vedtak:

1. Kontrollutvalget slutter seg til det skisserte opplegget for planarbeidet.
2. Kontrollutvalget ber Revisjon Midt-Nord SA utarbeide risiko- og vesentlighetsvurderinger for forvaltningsrevisjon og eierskapskontroll innen 10. april 2024.
Ressursrammen er på maksimalt 60 timer.

Forvaltningsrevisjon kan gjennomføres innen alle kommunale tjenesteområder og i selskaper som kommunen har eierinteresser i for å se om virksomheten er i tråd med forutsetningene. Eierskapskontroll er kontroll med forvaltningen av kommunens interesser i selskap. Ved eierskapskontroll ses det på om eierrepresentanten utfører vervet sitt i tråd med lover og forskrifter, kommunestyrets vedtak og anerkjente prinsipper for eierstyring.

Risiko- og vesentlighetsvurdering

Vurderingen for risiko og vesentlighet er utarbeidet av revisor, se vedlegg. Revisor vil orientere om rapportens vurderinger og prioriteringer. Risiko- og vesentlighetsvurderinger er et innspill til kontrollutvalgets arbeid med plan for forvaltningsrevisjon og eierskapskontroll.

Skissert opplegg for planarbeidet

Hensikten med risiko- og vesentlighetsvurderingen er å finne ut hvor det er størst behov for forvaltningsrevisjon og eierskapskontroll. I tillegg til revisors vurderinger er sentrale aktører i kommunen invitert til å gi ytterligere innspill til risikoområder, for dermed å ha et bredere grunnlag til utarbeidelse av planen.

De sentrale aktørene er invitert inn gruppevis og har fått revisors risiko- og vesentlighetsvurdering tilsendt i forkant av møtet.

Følgende tidsplan er lagt:

08:30 – 08:45 Revisors presentasjon av risiko- og vesentlighetsvurderinger

08:45 – 09:30 Kommunedirektør med kommunalsjefer/sectorledere

09:30 – 10:15 Ordfører, varaordfører, ledere hovedutvalg/råd m.fl.

10:30 – 11:15 Hovedtillitsvalgte og hovedverneombud

De inviterte er bedt om å forberede seg på følgende:

For kommunedirektør, kommunalsjef eller sectorleder:

Kontrollutvalget ønsker at kommunedirektøren med kommunalsjefer/sectorledere legger fram informasjon om det enkelte tjenesteområdet, med vekt på pågående og kommende satsinger og utfordringer.

Utvalget vil også høre om administrasjonens oppfatning av risiko for at tjenesteområdene og enhetene ikke følger lover og regler, ikke når fastsatte mål, ikke etterlever politiske vedtak eller drives lite effektivt.

For ordfører, varaordfører, utvalgsleder, gruppeleder eller leder for råd:

- 1. På hvilke områder er det risiko for at kommunen og selskaper der kommunen har eierandeler ikke når sine målsettinger, ikke oppfyller lovkrav, eller utnytter ressursene dårlig?*
- 2. På hvilke tjenesteområder/kommunalt eide selskaper er det behov for forvaltningsrevisjon?*

For hovedtillitsvalgt eller hovedverneombud:

På hvilke områder er det risiko for at kommunen ikke

- 1. a) Når politisk vedtatte målsettinger?
b) Oppfyller lovkrav?
c) Driver effektivt?*
- 2. På hvilke områder i kommunen og i hvilke kommunalt eide selskaper er det behov for forvaltningsrevisjon?*

Vurdering

Revisors risiko- og vesentlighetsvurderinger er utarbeidet ut fra revisors perspektiv.

Sekretariatet vil understreke at aktørene som er invitert inn har ulike perspektiv og ser ulike behov. Kontrollutvalget må se etter sammenhenger og vekte informasjon ut fra hva de anser som mest vesentlig, samt se på hvordan innspillene skal vektas i forhold til revisors risiko- og vesentlighetsvurderinger.

På bakgrunn av dagens informasjon må kontrollutvalget peke på områder/temaer de finner aktuelle å ta inn i planen.

Det er lagt opp til at plan for forvaltningsrevisjon og eierskapskontroll 2024-2028 behandles i kontrollutvalgets møte 13. september 2024. Planen oversendes deretter til kommunestyret som vedtar den endelige prioriteringen av forvaltningsrevisjoner og eierskapskontroller for den kommende perioden.

REVISORS RISIKO- OG VESENTLIGHETSVURDERING

Vefsn kommune

2024

OPPSUMMERING

Revisors risiko- og vesentlighetsvurdering danner grunnlag for kontrollutvalgets arbeid med *plan for forvaltningsrevisjon* og *plan for eierskapskontroll*. Revisors vurderinger er kategorisert i fargene rød, gul og grønn, hvor rød er områder som revisor vurderer å ha høy risiko og vesentlighet. I denne rapporten er bare rød og gule områder presentert.

Oversiktene nedenfor oppsummerer revisors risikovurderinger for Vefsn kommune.

Forvaltningsrevisjon:

HØY RISIKO	MODERAT RISIKO
Informasjonssikkerhet	ROS og beredskap
Barnehagemyndighet og tilsyn	Arbeidsgiverpolitikk og ledelse
Utenforskap	Bærekraft
Ivaretagelse av flyktninger	Økonomisk bærekraft
Klima og miljø	Offentlige anskaffelser
Planarbeid	Barn med særskilte behov
Brann	Tildeling av tjenester
	Demensomsorg
	Bruk av tvang
	Vedlikeholdsetterslep
	Næringsutvikling
Selskaper	
Nord Gondol	Helgeland Kraft AS
Mosjøen Havn KF	Mosjøen og Omegn Næringssselskap KF
Helgeland Havn IKS	

Eierskapskontroll

Nord Gondol	Helgeland Kraft AS
Mosjøen Havn KF	
Helgeland Havn IKS	

1 INNLEDNING

Kontrollutvalget i kommunen skal utarbeide en *plan for forvaltningsrevisjon* (kommunelovens § 23-3 andre ledd) og en *plan for eierskapskontroll* (kommunelovens § 23-4 andre ledd). Revisors risiko- og vesentlighetsanalyse er et innspill til kontrollutvalgets arbeid med disse planene. Revisors risiko- og vesentlighetsvurdering er en invitasjon til en dialog om risikoområder i kommunen og bør suppleres med vurderinger fra kommuneorganisasjonen og kontrollutvalget selv. Vurderingen av risiko er basert på sannsynlighet for at noe inntreffer og mulig konsekvens, og disse er påpekt kort i teksten. Det er lagt vekt på å framstille risikovurderingene på en enkel måte, og risikoer som revisor har funnet uvesentlig er ikke tatt med. Denne risiko- og vesentlighetsvurderingen er sett fra revisors perspektiv og andre kan ha andre vurderinger basert på sin kunnskap om kommunen.

Revisors risiko- og vesentlighetsvurdering er basert på erfaringer fra revisjonsarbeidet i kommunen, data fra eksterne kilder og årlige kontaktmøter med kommunen.

Denne rapporten er delt inn i seks områder. Disse er:

- Kommuneorganisasjon
- Økonomi
- Oppvekst
- Velferd, helse og omsorg
- Teknisk
- Eierskap

Området eierskap handler om kommunens eierstyring generelt og eierstyring av ulike selskaper. Forvaltningsrevisjon i selskaper omtales innenfor de områdene hvor de naturlig hører hjemme. Vertskommunesamarbeid og kommunalt oppgavefelleskap beskrives under kommuneorganisasjon, mens tjenestene som leveres omtales innenfor de enkelte områdene.

Oppbygging av rapporten

De ulike temaene i denne rapporten er bygd opp med en vurdering av risikoer innenfor temaområdene **generelt i kommunene**. Deretter følger et avsnitt om situasjonen i **Vefsn kommune**. Vefsn kommune har på noen områder funnet tiltak for å motvirke feil og svakheter i forvaltning og tjenesteyting, som gjør at vi ikke ser på temaområdet som så aktuelt for forvaltningsrevisjon som for andre kommuner.

2 KOMMUNEORGANISASJONEN

HØY RISIKO	MODERAT RISIKO
Informasjonssikkerhet	ROS og beredskap
	Arbeidsgiverpolitikk og ledelse
	Bærekraft

Arbeidsgiverpolitikk og ledelse

Generelt er det en kamp om arbeidskrafta og kommunen kan oppleve utfordringer med å rekruttere nok og rett kompetanse. Når kommunen ikke klarer å løse rekrutteringsproblemene settes det i verk tiltak som fører til høyere kostnader og mindre stabilitet i bemanningen, eksempelvis bruk av vikarbyråer. En konsekvens av rekrutteringsutfordringene er at kommunen ikke klarer å rekruttere kompetanse som kommunen er pålagt å ha og mangler kompetanse og kapasitet til å få utført nødvendige tjenester. Turnover og vakanse i viktige stillinger skjer med jevne mellomrom og kan gi konsekvenser i form av manglende kontinuitet og at taust kunnskap i organisasjonen forsvinner.

Vefsn kommune mangler i likhet med mange andre kommuner i regionen arbeidskraft. Dette øker kostnadene til vikarer. Et voksende næringsliv er generelt positivt, men det medfører også kamp om kompetanse. Dette berører i større eller mindre grad de fleste områdene i kommunen, men særlig innenfor tekniske tjenester.

Ellers mangler kommunen sykepleiere og annen helsefaglig kompetanse.

Informasjonssikkerhet

Generelt er sannsynligheten for ondsinnede handlinger mot IKT-systemer økende i samfunnet. Kommunene er komplekse organisasjoner som er avhengig av IKT på de fleste områder. Hvis IKT-systemet rammes av en hendelse som setter det ut av funksjon, er konsekvensen at kommunens virksomhet blir skadelidende på ulike måter. Økende grad av digitalisering gir effektive løsninger, men det er sannsynlig at bevisstheten omkring IKT-sikkerhet ikke er til stede i hele organisasjonen, med eksempelvis den konsekvens at brukere trykker på en lenke som gir uvedkommende tilganger. IKT-sikkerhet er relatert til personvernforordningen og håndtering av personopplysninger, eksempelvis med den konsekvens at personopplysninger kommer på avveie.

Risikoene som er beskrevet ovenfor gjelder også **Vefsn kommune**. Styrken til kommunen er at kommunen har en IT-avdeling av en viss størrelse i egen organisasjon, med stabile ansatte.

Bærekraft

FNs bærekraftsmål angir viktige mål for felles retning i samfunnsutviklingen, globalt, nasjonalt og lokalt. Bærekraftsmålene berører **generelt** alle deler av en kommunes virksomhet. Manglende lokalt arbeid for bærekraftsmålene kan medføre feil tiltak og feil utvikling på mange kommunale virksomhetsområder med hensyn til en bærekraftig utvikling. Konsekvensene kan eksempelvis være økende fattigdom, mangel på rent vann, ødeleggelser av hav og landressurser, større ulikheter, fallende sysselsetting og fallende økonomisk vekst. Systematisk arbeid med bærekraftsmålene kan føre til en positiv utvikling på de samme områdene.

Kommuner er viktig for å realisere bærekraftsmålene (Meld. St 40, 2020-2021). Regjeringen forventer at fylkeskommuner og kommuner legger FNs bærekraftsmål til grunn for samfunns- og arealplanleggingen. Miljø ble tidlig satt på dagsorden og er en forløper til bærekraftsmålene. *Stopp klimaendringene* er det trettende bærekraftsmålet. Den enkelte kommune har fram til nå i varierende grad vært opptatt av klima og miljø.

Kommuneplanens samfunnsdel i **Vefsn kommune** ble vedtatt i 2017, og gjelder i perioden 2017 – 2029. Planstrategien for kommunen ble vedtatt i desember 2021. I planstrategien drøftes bærekraftsmålene. I oversikten over planer som skal revideres/rulleres er kommuneplanens samfunnsdel en av planene som skal revideres i 2021. Planprogram for revidering av kommuneplanen ble også fastsatt i samme sak, og revideringen er begrunnet i at planen må oppdateres i forhold til avklarte samfunnsspørsmål og innlemming av bærekraftsmålene. Etter revisors vurdering har kommunen oppmerksomhet på bærekraft i forbindelse med den pågående revideringen av kommuneplanens samfunnsdel, og bærekraft er foreløpig av moderat risiko.

ROS og beredskap

Formålet med sivilbeskyttelsesloven er å beskytte liv, helse, miljø, materielle verdier og kritisk infrastruktur. Sivilbeskyttelsesloven § 14 krever at kommunen skal utarbeide en helhetlig ROS (risiko- og sårbarhetsanalyse) og § 15 sier at det skal utarbeides en beredskapsplan basert på ROS. **Generelt** står kommuner overfor ulike potensielle utfordringer og hendelser, som det bør tas høyde for i ROS. Det er et krav at beredskapsplanen skal være oppdatert og revideres minimum en gang per år, samt at kommunen skal sørge for at planen jevnlig blir øvet. Loven stiller også krav til beredskapsplanens innhold, blant annet kriseledelse og varslingslister. Ulike

utfordringer og hendelser vil også oppstå i framtida. ROS og beredskapsarbeidet er et tiltak for å redusere mulige konsekvenser av hendelser.

Statsforvalteren i Nordland gjennomførte tilsyn med den kommunale beredskapsplikten i **Vefsn kommune** i 2021. I rapporten fikk kommunen ett avvik og én merknad. Hovedinntrykket til Statsforvalteren var at Vefsn kommune viser god forståelse for det ansvar og de oppgaver kommunen har på dette området. Kommunen har en god ROS-analyse og har vist god krisehåndteringskompetanse gjennom pandemien. Utfordringen er imidlertid at overordnet beredskapsplan trenger en revisjon og kommunen må utarbeide et system for skriftlig å kunne dokumentere en plan for oppfølging av samfunnssikkerhets- og beredskapsarbeidet i kommunen.

Internkontroll – system og implementering

Formålet med kravet om internkontroll i kommuneloven § 25 -1 er å forebygge og hindre regelverksbrudd, og sikre at regelverksbrudd blir oppdaget og korrigeret. **Generelt** krever dette at kommunedirektøren har et system for internkontroll, som sikrer at eksempelvis oppvekstsektoren rapporterer om de faktiske forhold i sektoren og jevnlig evaluerer og korrigerer egen praksis. Revisor erfarer at flere kommuner ikke har et godt internkontrollsystem implementert, noe som øker sannsynligheten for at det kan få alvorlige konsekvenser for både tjenestemottakerne og kommunen. Bevissthet og kultur rundt avvik og oppfølging av avvik som grunnlag for læring og forbedring er sentralt i et internkontrollsystem.

I årsberetningene for 2022 og 2023 for **Vefsn kommune** er det et eget kapittel om etikk og internkontroll. Her informeres det om kommunens system for internkontroll (Compilo), rutiner og prosedyrer for å sikre at kommunen følger lovverket og system for å melde og håndtere avvik og varsling. En oversikt viser antall innmeldte avvik fordelt på hovedområdene, der det er aller mest innmeldte avvik innen helse og omsorg. For de tre tjenestemrådene har det vært en økning, til dels betydelig økning i innmeldte avvik. Det kan være et tegn på større bevissthet rundt avviksrapportering. Tallene gjenspeiler antall ansatte, men også kultur og praksis for melding av avvik. Innen helse og omsorg har det tradisjonelt vært en sterkere praksis og kultur for avvikshåndtering. I kundemøtet kom det fram at det er blitt mye mer oppmerksomhet rundt dette også innen oppvekstområdet. På bakgrunn av informasjonen ovenfor, vurderer revisor risikoen innen internkontroll som moderat/liten

Helse, miljø og sikkerhet (HMS)

Sykefravær er **generelt** en risiko i kommunene. Sykefraværet har en kostnad, og den konsekvens at tjenestene ikke blir bemannet med riktig og tilstrekkelig kompetanse. Sykefraværet kan påvirke kontinuitet, effektivitet og være en belastning for brukere og

kollegaer. Det kan medføre at det ikke er nok personell i skolen til å gi spesialundervisning, at saksbehandling blir forsinket og at andre ansatte må jobbe overtid med den belastningen det kan medføre. Helse, miljø og sikkerhet er også et tema knyttet til vold i både oppvekst- og helsesektoren.

I årsberetningen for 2023 rapporteres det at sykefraværet i kommunen er nedadgående, og at fraværet i **Vefsn kommune** er lavere enn i andre sammenlignbare kommuner. Det totale sykefraværet i 2023 var på 9,3 %, som var en nedgang på 0,5 % fra 2022. Det legemeldte sykefraværet var på 6,9 %. Sykefravær kan svinge, og situasjonen når årsrapporten for 2023 foreligger kan være annerledes enn for et år siden.

Det ble gjennomført medarbeiderundersøkelse (10-faktor) i hele kommuneorganisasjonen i 2023. Det ble utarbeidet en tiltaksplan basert på undersøkelsen.

Kommunesamarbeid (kommunalt oppgavefelleskap)

Kommuneloven § 19 gir bestemmelser for kommunalt oppgavefelleskap som fra 2024 kan være et alternativ til tidligere § 27-samarbeid, som utgikk med den forrige kommuneloven. **Generelt** er det en sannsynlighet for at organisatoriske løsninger som velges i denne overgangen ikke er hensiktsmessig og gir utilsiktede virkninger. Kommunalt oppgavefelleskap er lite lovregulert, noe som gjør at de enkelte samarbeidene selv må klare å identifisere de forholdene som er viktig å avklare ved etablering. Konsekvensen av organisatoriske endringer i kommunesamarbeid kan være at ansvaret for tjenester blir uklart, det kan være uklart hvordan samarbeidet styres og hvordan den økonomiske fordelingen mellom kommunene blir i praksis. En annen konsekvens er at avstanden til tjenesten kan øke og at kommunen ikke får tilstrekkelig kunnskap om tjenestene til å vurdere om de er tilstrekkelige, eller at tjenestene utvikler seg i en retning som den enkelte samarbeidskommune ikke ønsker eller er tjent med. Dette gjelder også for vertskommuner og samarbeidskommuner som er regulert i kommuneloven § 20. Det lages samarbeidsavtaler, men det er en risiko for at avtalene ikke er tilstrekkelige for blant annet å følge opp internkontrollansvaret og om samarbeidet virkelig dekker det behovet som var tenkt.

Vefsn kommune deltar i mange interkommunale samarbeid, både kommunale oppgavefelleskap og vertskommunesamarbeid. I hovedsak er kommunen selv er vertskommune for vertskommunesamarbeidene, og har styring med tjenestene selv. Organisasjonen og systemene rundt tjenestene som utføres, berører også andre kommuners innbyggere. Et viktig oppgavefelleskap er PPT Vefsnregionen. Kommunen er

vertskommune for barnevernstjenesten, NAV, legevakt, Regionalt innkjøpssamarbeid i Helgelandsregionen for å nevne noen, for en eller flere av kommunene i regionen.

3 ØKONOMI

HØY RISIKO	MODERAT RISIKO
	Økonomisk bærekraft
	Offentlige anskaffelser

Økonomisk bærekraft

En bærekraftig økonomi innebærer **generelt** at kommunen må ha evne til å holde stabil tjenesteproduksjon over tid. Denne evnen kan måles gjennom størrelsen på kommunens netto driftsresultat, lånegjeld og disposisjonsfond. Driftsresultatet viser om kommunen klarer å frigjøre driftsmidler til investeringsformål, og dermed om det er mulig å fornye bygninger og anlegg uten at lånegjelden øker mer enn inntektene. I motsatt fall må en økende andel av inntektene brukes til å betjene gjelden i stedet for å gå til tjenesteyting. Konsekvensene blir dermed selvforsterkende, og før eller siden må kommunen kutte på bevilgninger til tjenesteproduksjon. Samtidig øker risikoen for at rentesjokk kan få store økonomiske konsekvenser.

Kommunene er pålagt å fastsette finansielle måltall å styre etter. Risikoen for å komme i et økonomisk uføre kan reduseres ved å fastsette tydelige og konkrete regler for hvordan kommunedirektør og kommunestyre skal forholde seg til de vedtatte måltallene når økonomiplanen skal behandles.

I **Vefsn kommune** var netto driftsresultat i 2023 negativt, med 14 millioner i minus. Kommunedirektøren har satt i gang tiltak i økonomiplanen for 2024 – 2027 er det iverksatt tilpasninger som på sikt skal gi et mer bærekraftig resultat. Rapporten går det fram at gjeldsgraden er på et akseptabelt nivå, men høyere enn anbefalt. Mål: 75 % av driftsinntektene, resultat i 2023; 85 % av driftsinntektene. Disposisjonsfondet var 10,38 % av driftsinntektene i 2023. Det er lavere enn i 2021 (12,31) og 2022 (13,08). Revisor ser likevel ikke at det er urovekkende høy risiko når det gjelder økonomisk bærekraft.

Offentlige anskaffelser

Regelverket omkring offentlige anskaffelser er komplisert, og det er en **generell** sannsynlighet for at det oppstår feil. Klagenemnda for offentlige anskaffelser kan bøtelegge når det gjøres feil. Feil tildelinger kan også føre til dyre rettsaker, negativ omtale og prosjekter som må utsettes fordi det må gjennomføres ny konkurranse. Feil i offentlige anskaffelser har også konsekvenser for tilbydere som ikke får oppdrag fordi at regelverket ikke følges. Nye bestemmelser fra 1.1.2024 – klima og miljø skal vektas minimum 30 %.

Vefsn kommune inngår i regionalt innkjøpssamarbeid (RIH) med flere andre kommuner i regionen. Vefsn kommune er vertskommune. Et søk i KOFA viser at kommunen de siste årene hatt en del saker oppe i nemnda hvor de ikke har fått medhold. Det kan tyde på en viss risiko innenfor anskaffelsesområdet.

Budsjettering og tertialrapportering

Det kan være **generell** risiko forbundet med budsjettering og tertialrapportering. Det er konkrete krav til hvordan budsjettet skal utarbeides, men det gjøres også subjektive vurderinger om måltall og budsjettpremiser, og oppfølgingen av disse som kunne vært bedre omtalt. Det er en sannsynlighet for at måltall og budsjettpremiser er uklare med den konsekvensen at de er vanskelig å styre etter. Presentasjonen av tertialrapportene som styringsverktøy har et forbedringspotensial.

Vefsn kommune bruker Arena som økonomistyringsprogram. Budsjettering og tertialrapportering er i hovedsak tilfredsstillende i kommunen. Kommunen står overfor en del usikkerheter: investeringer og utgifter til flyktninger.

Merverdiavgiftsbehandling

Regelverket om merverdiavgiftskompensasjoner, ordinær merverdiavgift og fradragsrett er **generelt** komplisert. Det er sannsynlig at feil kan oppstå, og konsekvensen er at da vil det komme krav om tilbakebetaling fra Skatteetaten, og det kan ilegges bot på 40 prosent av feilen. Potensielt kan dette utgjøre store beløp som har betydning for kommuneøkonomien.

Det er ingen spesielle risikoer knyttet til merverdiavgiftsbehandling i **Vefsn kommune**.

Selvkost

Generelt har flere saksområder i kommuner gebyrbelagte tjenester hvor gebyret skal være til selvkost. Regelverket er komplisert, og det er sannsynlig at det kan oppstå feilføringer mellom selvkostområder og andre områder i kommunen. Det er også en sannsynlighet for feil i beregningen av kapitalkostnader. Konsekvensene av feil i selvkostberegningene er at enten kommunen eller innbyggerne må betale for den andre, eller at dagens abonnenter betaler for fremtiden abonnenter eller motsatt. På flere områder øker gebyrene som følge av økt selvkost fordi eksempelvis vedlikeholdet av vannledninger ikke er fulgt opp. **Vefsn kommune** bruker Momentum til selvkostberegning. Det er ingen spesielle risikoer knyttet til selvkost i Vefsn kommune.

4 OPPVEKST

HØY RISIKO	MODERAT RISIKO
Barnehagemyndighet og tilsyn	Barn med særlige behov

Barn med særlige behov

Barn med særlige behov skiller seg **generelt** fra den ordinære elevmassen ved at de ikke får tilstrekkelig utbytte av den ordinære opplæringen. Det er en sannsynlighet for at barn med særlige behov ikke fanges opp tidlig og får den oppfølgingen de trenger. Manglende oppfølging kan gi konsekvenser for det enkelt barn sin videre utvikling og muligheter videre i livet. Kommunen kan også bli stilt til ansvar for ikke å ha gitt tilstrekkelig opplæring.

Det gjennomføres forvaltningsrevisjon av tildeling av helse- og omsorgstjenester til barn med funksjonshemninger i **Vefsn kommune**. Det har blitt gjennomført forvaltningsrevisjon av psykososialt skolemiljø i kommunen i 2023.

Barnehagemyndighet og tilsyn

Barnehageloven § 11 krever likebehandling mellom private og kommunale barnehager og stiller **generelt** krav om å organisere oppgavene kommunene har som barnehagemyndighet adskilt fra oppgavene den har som barnehageeier. Det er sannsynlig at oppgavene som barnehageeier og barnehagemyndighet ikke er tilstrekkelig adskilt, med den konsekvens at kommunale og private barnehager ikke likebehandles. Dette kan ha konsekvenser for barnehagemyndighetens tilsyn med barnehageeier. Videre kan det ha betydning for den tjenesten som tilbys og samarbeidet mellom barnehagen og andre kommunale aktører.

Om lag 60 % av barna i **Vefsn kommune** går i private barnehager. Det kan være risiko rundt kommunens tilskudd og tilsyn med private barnehager.

Taushetsplikt og personvern

Generelt erfarer revisor at flere kommuner ønsker å øke det tverrfaglige samarbeidet rundt barn i kommunen. Dette kan øke sannsynligheten for at personvern og taushetsplikt ikke blir ivaretatt. Tydelige retningslinjer og rutiner for ivaretagelse av personvern og taushetsplikt er viktig for å redusere konsekvenser som kan oppstå som følge av tverrfaglig samarbeid. Brudd

på personvern og taushetsplikt kan få store konsekvenser for den enkelte person og økonomiske og omdømmemessige konsekvenser for kommunen.

Det har blitt gjennomført forvaltningsrevisjon av psykososialt skolemiljø i **Vefsn kommune** i 2023. Tilstand for taushetsplikt og personvern kan bli belyst i dette prosjektet.

Saksbehandling

Minimumskravene til enkeltvedtak i forvaltningsloven er **generelt** ikke tilstrekkelig for å ivareta saksbehandling med fokus på barnets beste. Det er sannsynlig at barnets beste og barnas stemme, er basert på omgivelsene rundt og ikke barnet. Konsekvensen kan være mangelfullt beslutningsgrunnlag som fører til feil beslutning og feil tiltak.

Dette kan utgjøre risiko i **Vefsn kommune** også. I tilstandsrapporten for barnevernet for 2023 fremgår det at det har vært utfordringer med arbeidsmiljøet i tjenesten. Slike ting kan påvirke saksbehandlingen og fokuset på barnets beste. Som ovenfor, kan saksbehandlingen bli belyst i forvaltningsrevisjonen av helse- omsorgstjenester for barn og unge med funksjonshemminger. Slik vil kommunen få informasjon som kan indikere status for saksbehandling i kommunen.

5 VELFERD, HELSE OG OMSORG

HØY RISIKO	MODERAT RISIKO
Utenforskap	Tildeling av tjenester
Ivaretagelse av flyktninger	Demensomsorg
	Bruk av tvang

Demensomsorg

Antallet eldre øker framover, og mange av disse kan bli rammet av demenssykdom. **Generelt** er kommunene er i ulik grad forberedt på dette. Det krever blant annet tilrettelegging med ulike boformer, dagaktivitetstilbud, og spesialkompetanse hos ansatte. Det er sannsynlig at kvaliteten i demensomsorgen både innen hjemmetjeneste og institusjon blir utfordret. Utfordringene er knyttet til å ivareta ulike behov, grader og typer av demenssykdom samt bruk av tvang. Konsekvensen er at brukerne ikke får tilstrekkelige tjenester som er tilpasset deres livssituasjon og for kommunen kan konsekvensen være at ressursene brukes lite effektivt.

Vefsn kommune har demenskoordinator. Kommunens demensplan ble vedtatt i september 2023. Kommunen jobber langsiktig med å etablere boliger som er tilpasset eldre. Det er samarbeid med Husbanken.

Utenforskap (tverrsektoriell risiko)

Flere og flere faller utenfor i samfunnet, og det er en **generell** sannsynlighet for at kommunene ikke klarer å være i forkant og jobbe forebyggende. Det er blant annet et økende behov for psykisk helsehjelp. Det er økt sannsynlighet for fattigdom blant barn og voksne, herav flere som har behov for sosialhjelp. Mangel på boliger for vanskeligstilte og økte priser på leiemarkedet rammer også mange av de som faller utenfor utdanning og arbeidsliv. Utenforskap kan medføre mange ulike konsekvenser, eksempelvis kommunens ansvar for sosialhjelp, men også konsekvenser i form av uro i lokalmiljøet og kriminalitet, samt den enkeltes muligheter i samfunnet. På dette kan kultur, idrett og frivilligheten være et bidrag for å redusere sannsynligheten for at noen faller utenfor.

Også i **Vefsn kommune** kan det være barn og unge fra familier med sosiale og økonomiske utfordringer, som kan få konsekvenser for deltakelse i og mestring av skole, arbeidsliv og fritid. Vefsn kommune har dårligere skår på trivsel og skulk på skolen enn landsgjennomsnittet. En høyere andel av de unge i Vefsn har aksept hjemme for å drikke alkohol, og alkoholbruken er

høyere enn landsgjennomsnittet. Andre rusmidler er mindre i bruk i Vefsn, sammenlignet med landet ellers. Den videregående skolen i Vefsn har hatt en god utvikling når det gjelder reduksjon av frafall, og omlag 85 % av elevene fullførte og bestod i 2022.

Tildeling av tjenester

Det er **generelt** sannsynlig at brukere av helse- og velferdstjenester ikke får den hjelp de har krav på, og at innbyggernes forventninger overgår tilbudet kommunen kan gi. Rett bemanning bør være på rett plass, tilsvarende riktig bruk av kompetanse ut fra behovet. Tildeling av tjenester berører problematikk rundt utskrivningsklare pasienter og mottaksmuligheter i kommunene samt arbeidsfordelingen mellom spesialhelsetjenesten og kommunen. Kartlegging for å fastsette rett nivå på tjenestene og individuell tilpasning av tjenester er viktig for å kunne gi riktige tjenester. En konsekvens av spesielt systematiske feil i tildelingene er at brukerne ikke får det tilbudet de har krav på, som i neste omgang kan gi dårligere livskvalitet.

Vefsn kommune har et tjenestekontor som tar imot søknader og fatter vedtak om tjenester. Dette er en løsning som bedre sikrer likebehandling. Tjenesten er bredt sammensatt av kompetanser med helsefaglig bakgrunn.

Bruk av tvang

Tilsynsrapporter har avdekket **generelt** mangelfull lovanvendelse, noe som er alvorlig både for pasienter og helsepersonell. Tvang forekommer relativt hyppig innenfor helse, og det skal fattes vedtak ved bruk av tvang. Tvang uten vedtak begrunnes ofte i pasientens, medpasienters eller ansattes beste. En konsekvens av manglende vedtak er at vurderingen bak bruk av tvang ikke dokumenteres og i verste fall ikke gjøres. Dette kan videre gi grobunn for en praksis med økende bruk av tvang. Eksempel på situasjoner der tvang brukes:

Økte utfordringer med rekruttering, i tillegg til sykefravær, kan medføre en presset situasjon for ansatte. Det kan påvirke risikoen rundt tvang. Det er en aktuell risiko i **Vefsn kommune** også

Ivaretagelse av flyktninger

De siste årene har kommunene tatt imot et økende antall flyktninger. Kvalifisering av flyktninger til jobb og utdanning er viktig for å unngå utenforskap. Integreringsloven skiller mellom grupperinger av flyktninger og det er egne regler for ukrainske flyktninger med andre krav. **Generelt** kompliserer dette arbeidet for de som skal ivareta arbeidet med introduksjon og opplæring. Det er ekstra press på tjenester innen helse- og velferd på grunn av mottak av høyt antall ukrainske flyktninger i 2022 og senere. Utleiemarkedet tømmes for boliger og prisene i privatmarkedet øker. Det er et spørsmål om integreringstilskuddet er tilstrekkelig og om det

brukes på rett måte for å ivareta flyktningene. Hvis kommunen ikke lykkes med integrering av flyktninger kan de ende opp som sosialmottakere i stedet for å bidra som skattebetalere.

På grunn av flyktingestrømmen fra Ukraina, har det blitt opprettet 6 nye klasser i voksenopplæringen **Vefsn kommune**, og det totale elevtallet i voksenopplæringen er omtrent 200 ved årsskiftet 2023/2024. Kommunen har bosatt 119 flyktninger i 2022, 164 i 2023, og så langt i 2024; 29 flyktninger. I kundemøtet ble det sagt at de færreste som er ferdig i introduksjonsprogrammet, er i arbeid.

6 TEKNISK

HØY RISIKO	MODERAT RISIKO
Klima og miljø	Vedlikeholdsetterslep
Planarbeid	Næringsutvikling
Brann	

Klima og miljø

Generelt gir klima og miljø kommunene ulike utfordringer innenfor teknisk sektor, eksempelvis utfordringer som følge av ekstremvær. Det kan være ulik vektning av klima- og miljøhensyn, samt potensiale for motstrid mellom ulike hensyn som klima- og miljø, samiske rettigheter, jordvern og behovet for samfunnsutvikling. Klima- og miljøplanleggingen har innvirkning på annet planverk og har betydning for sektorovergrepene forvaltning, blant annet i arealplanlegging, beredskap knyttet til infrastruktur, vann- og avløpsforvaltning og drift og vedlikehold av kommunal eiendom. Kommunen kan bli stilt til ansvar dersom klima- og miljøhensyn ikke blir hensyntatt blant annet i arealplanlegging og byggesaksbehandling. Bærekraftsmålene sammen med de mer kjente områdene som klima og miljø stiller krav til kommunene på mange områder, eksempelvis materialgjenvinning, omstilling i næringslivet og håndtering av et mer utfordrende klima.

Vefsn kommune har ikke utarbeidet plan for klima og miljø. De har heller ikke en plan for klimatilpasning. Nytt regelverk innen offentlige anskaffelser trådte i kraft fra 1.1.2024. Her skal klima og miljø vektas med minimum 30 prosent.

Planarbeid

Planprosessene driver **generelt** de kommunale tjenestene fremover, og oppstiller rammene for kommunens samfunns-, areal og næringsutvikling. Planarbeidet utfordrer dynamikken mellom regelverket, statlige føringer og forholdet til det lokale handlingsrommet. Målsettinger i planverket er ofte lite konkrete, målbare og tidsbestemte, noe som gjør det vanskelig å evaluere måloppnåelsen i etterkant. Ivaretagelse av bærekraftsmål i planarbeidet står sentralt og fordrer god tverrsektoriell samhandling. Manglende oppdatering av planverket, eksempelvis planstrategi, samfunnsplan og arealplan får konsekvenser for tiltakshavere og saksbehandlingen i kommunen. Eldre og utdaterte areal- og reguleringsplaner fører til et økt antall dispensasjonssøknader, noe som i sin tur øker den kommunale ressursbruken og fører til lengre saksbehandlingstider. Administrasjonen og politisk nivå kan vekte hensyn ulikt i spørsmålet om dispensasjoner, noe som kan føre til at tilnærmet like saker får ulike utfall og at beslutningen skaper presedens for nye saker.

Kommuneplanens arealdel for **Vefsn kommune** er fra 2004, og skulle revideres i 2021, ifølge planstrategien fra 2021. Det går ikke fram i kommunens sakssystem at planen har blitt revidert. Det er stor sannsynlighet for at arealplanen og tilhørende reguleringsplaner er foreldet, og ikke har fanget opp nye krav i lovverket. Vefsn kommune har høyt press når det gjelder arealkrevende teknologietableringer. Det er viktig med oppdaterte planer i en slik situasjon.

Vedlikeholdsetterslep

Kommuner mangler **generelt** ofte gode systemer for vedlikehold når det kommer til vann og avløp, eiendomsforvaltning og samferdsel. Vedlikeholdsetterslepet på disse områdene er i dag omfattende og har konsekvenser for helse, miljø og sikkerhet. En stor bygningsmasse og mye veg som skal vedlikeholdes belaster kommunens økonomi. Alle innbyggere i kommunen skal motta trygt og godt vann, noe som stiller krav til distribusjonsnett, kontroll av vannkilder/høydebasseng og behovet for en reservevannkilde. Svikter tilførselen av trygt vann kan det få konsekvenser for liv og helse. Hovedutfordringene for avløp er relatert til ledningsnett, rensing og overvannsproblematikk. Konsekvensene av svikt i avløpssystemet er forurensning.

I **Vefsn kommunes** budsjett for 2024, økonomiplan, beskrives vedlikeholdsetterslepet på formålsbygg, veier og annen infrastruktur som høyt. Ny Mosjøen skole er planlagt å stå ferdig i 2026.

Brann

Generelt har brann og redning ansvar for å ivareta både forebyggende og akutte oppgaver, som krever tilstrekkelig internkontroll, rutiner for forebyggende arbeid (feiing og branntilsyn), HMS og kompetanseheving (blant annet på slukking av elektriske fremkomstmidler som elbiler, el-ferjer og kompetanse i forhold til helserelaterte utrykninger). Konsekvenser av svikt innenfor brann og redning kan være stor i forhold til at liv og verdier ikke blir tilstrekkelig sikret. Det er også knyttet usikkerhet til konsekvensene av en rettskraftig dom fra Møre og Romsdal tingrett om lovligheten av å fastsette sjablongmessig feieavgift for hytter.

Vefsn kommune står overfor store investeringer innen brann og redning. Dagens brannstasjon har mangler når det gjelder ivaretagelse av dagens krav til standard og krav til slike bygninger (budsjettdokumentet for 2024).

Næring, skogbruk og landbruk

Kommunen har **generelt** ansvar etter lovverk som regulerer næringsvirksomhet, herunder jordbruk og skogbruk. Interessekonflikter mellom jordvern og utbygging og i den sammenheng

også miljøhensyn er sannsynlig. Slik interessekonflikter må kommunen håndtere, og ulike utfall har ulike konsekvenser for videre utvikling. Klima- og miljøutfordringer og den risikoen det innebærer både for næringsvirksomhet og som en konsekvens av næringsvirksomhet er problemstillinger som kommunen blir stilt overfor. Kommunen har ansvar for saksbehandling på ulike områder og det kan skje saksbehandlingsfeil eller manglende oppfølging av saker, eksempelvis innenfor konsesjonsbehandling.

Som nevnt tidligere står **Vefsn kommune** overfor store etableringer av næringsvirksomhet; hydrogenproduksjon, vindkraftanlegg og opplevelsesnæringer (gondol). Dette kan påvirke kommunen på godt og vondt. Det kan være risiko for kommunen ikke har kapasitet til å møte disse etableringene. Det kan også ligge potensielle konflikter med for eksempel ivaretagelse av den samiske kulturhistorien og næringslivet.

7 EIERSTYRING

HØY RISIKO	MODERAT RISIKO
Eierskapskontroll/forvaltningsrevisjon Nord Gondol	Eierskapskontroll og forvaltningsrevisjon av Helgeland Kraft AS
Eierskapskontroll/forvaltningsrevisjon Helgeland Havn IKS	Mosjøen og Omegn næringssselskap KF
Forvaltningsrevisjon Mosjøen Havn	

Eierskapsmelding

Vefsn kommunes eierskapsmelding ble vedtatt i 2020, og revidert i 2021. Den ivaretar i hovedsak kravene i kommuneloven. Oversikten over selskap er ikke komplett, ettersom kommunen har gått inn i nye eierskap etter 2021 (se nedenfor).

Eierskap

Vefsn kommune har eierskap i mange forskjellige virksomheter: 2 kommunale foretak (KF), 13 interkommunale samarbeid (Kommuneloven §§ 18 – 20), 3 interkommunale selskap (IKS) og 9 aksjeselskap. Opplysningene er hentet fra oversikten i kommunens eierskapsmelding og SmartCheck.no.

Kommunen har 63 % eierskap i Nord Gondol, som ble registrert i foretaksregisteret i 2018, den gang med formål om å planlegge og sikre kapital til bygging av gondol fra Mosjøen sentrum til toppen av Øyfjellet. Formålet har siden blitt endret flere ganger, sist i 2022. Nå er formålet utvikling og drift av næringseiendom og infrastruktur, relatert til opplevelsesbasert næring og reiseliv.

Helgeland Havn IKS er et interkommunalt selskap. Informasjon i kundemøtet tilsier at kommunen ikke er fornøyd med styringen av selskapet, og vurderer deltakelsen. Det ble gjennomført forvaltningsrevisjon i Helgeland Havn på oppdrag fra Alstahaug kommune i 2020. Da var selskapet relativt nytt, og var i prosess med å få på plass struktur for styring og drift. Helgeland Havn overtok ansvaret for den løpende driften videre utviklingen av havner i Mosjøen fra det kommunale foretaket Mosjøen Havn KF. Mosjøen Havn KF er nå et eiendomsselskap for eiendommer i havneområdene i Mosjøen. Det kan være aktuelt med eierskapskontroll rettet mot Helgeland Havn og forvaltningsrevisjon, der samarbeidet med Mosjøen Havn KF kan være en tilnærming.

Et annet kommunalt foretak i Hattfjelldal kommune er Mosjøen og Omegn næringssselskap KF. I forbindelse med revisjonsberetning for 2023 ble det utarbeidet et notat med noen punkt som

revisor ønsket å gjøre oppmerksom på. Det gjaldt mangler i budsjett, internkontroll og for sein innbetaling av arbeidsgiveravgift (én dag etter fristen).

Helgeland Kraft AS har flere datterselskap. Det kan være aktuelt for Vefsn kommune å gjennomføre eierskapskontroll i dette selskapet, og kommunen bør vurdere å være med på forvaltningsrevisjon i selskapet dersom det er flere kommuner som planlegger det.

Forvaltningsrevisjon - Tildeling av helse- og omsorgstjenester til barn med nedsatt funksjonsevne

Behandles i utvalg

Kontrollutvalget i Vefsn kommune

Møtedato

27.05.2024

Saknr

20/24

Saksbehandler Kent Røstad
Arkivkode FE-217, TI-&58
Arkivsaknr 23/382 - 3

Forslag til vedtak

Kontrollutvalget tar rapporten til orientering og legger den fram for kommunestyret med følgende innstilling:

1. Kommunestyret tar rapport fra forvaltningsrevisjon om tildeling av helse- og omsorgstjenester til barn med nedsatt funksjonsevne til orientering.
2. Kommunestyret ber kommunedirektøren om å sørge for:
 - a. en god praksis for melding av avvik.
 - b. at ansatte som jobber med tjenester som omhandler barn får opplæring i hvordan barnekonvensjonen skal ivaretas i saksbehandlingen.
 - c. lik praksis for vurdering av barnets beste.
 - d. at alle søknader vurderes etter individets behov.
 - e. at informasjonen som er rettet mot barn er barnevennlig og forståelig.
 - f. at de som utøver tjenesten har kompetanse til å vurdere om vedtak samsvarer med individets behov.
 - g. at barn får uttale seg om saker som omhandler dem.
3. Kommunestyret ber kommunedirektøren gi en skriftlig tilbakemelding til kontrollutvalget innen den 31. desember 2024 om hvordan punkt 2 i vedtaket er fulgt opp.

Vedlegg

Forvaltningsrevisjonsrapport - Tildeling av helse- og omsorgstjenester til barn med nedsatt funksjonsevne

Saksopplysninger

Kontrollutvalget i Vefsn kommune bestilte den 5. mai 2023 et utkast til prosjekt for en forvaltningsrevisjon med tema "systemrevisjon innen pleie- og omsorgstjenesten". Kontrollutvalget sluttet seg til revisors framlagte forslag til prosjektplan i møte 8. september 2023, sak 029/23.

Revisor har utarbeidet følgende problemstillinger for forvaltningsrevisjonen:

- Har Vefsn kommune et system som sikrer nødvendige helse- og omsorgstjenester til barn med funksjonsnedsettelse?
 - Har kommunen rutiner som sikrer forsvarlig saksbehandling og praksis i tråd med regelverket?
 - Har kommunen tilgjengelige tjenester til å gi et tilpasset tilbud til barn og unge med funksjonsnedsettelse?
 - Har kommunen rutiner og praksis som sikrer regelmessig evaluering av tiltak og dets effekt(er)?
 - Sikrer kommunen at barnet og familien involveres aktivt i beslutningsprosesser som angår dem?

Metode

Datainnsamlingen til prosjektet omfatter intervju, vurdering av kommunens hjemmeside og dokumentanalyse med spesielt vekt på journalgjennomgang av søknader, vedtak og klagebehandling. Det er ikke gjennomført intervju med brukere eller undersøkt dokumentasjon av brukermedvirkning i sakssystemet.

Revisor har gjennomført digitalt oppstartsmøte med kommunedirektør, daværende kommunalsjef for helse, velferd og omsorg, og avdelingsleder ved tjenestekontoret. Det er også gjennomført fysiske intervju med avdelingsleder og to ansatte ved tjenestekontoret og enhetsleder ved miljøterapien.

Revisjonen har undersøkt 13 av 33 saker ved tjenestekontoret for nærmere analyse. Dette utvalget bestod av saker som direkte omhandlet tildeling av tjenester til barn i aldersgruppen 0-18 år.

En foreløpig utgave av rapporten ble sendt på høring til kommunedirektøren til uttalelse. Kommunedirektørens uttalelse har ikke medført endringer i rapporten.

Resultater

- Kommunen har etablerte rutiner for saksbehandling og at søknad, vedtak og klagebehandling gjennomføres uten ugrunnet opphold. Det kommer ikke tydelig frem i rutiner, maler eller vedtak hvordan kommunen hører barn og vurderer barnets beste.
- Det registreres få avvik. Opplysninger knyttet til klagerett er uklar.
- Alle ansatte har fullført kurs i saksbehandling gjennom Statsforvalteren. Kommunen sikrer opplæring av nyansatte og arrangerer to fagdager i året, og tilbyr kurs gjennom veilederen.
- Det er mangel på spesifikke kurs som omhandler barnets beste og metoder for å høre barn.
- Samtlige vedtak ga inntrykk av en effektiv saksbehandling, men de er varierende grad barnevennlig og utformet med barnets perspektiv og forståelse i tankene.
- Kommunen tilbyr ulike former for tjenester som avlastning, støttekontakt og praktisk bistand, noe som viser bredde i tjenestetilbudet. Revisor har ikke funnet dokumentasjon om kommunen har vurdert andre tjenester enn det som er søkt om som kan være bedre tilpasset individets behov.
- Barn har ulike tiltak. Det tyder på forsøk på å gi et helhetlig tilbud.
- Det mangler et system for kvalitetssikring av at tjenesten som blir utført er i samsvar med vedtakene og at behov for reevaluering meldes inn i tide, utenom de frister som er satt i vedtak.
- Informasjon om hvilke tilbud og tjenester kommunen tilbyr til barn og unge med funksjonsnedsettelse finnes på kommunens hjemmeside. Revisor stiller spørsmål ved om den tilgjengelige informasjonen er tilstrekkelig tilpasset brukergruppen.
- Vedtak fattes som regel for seks måneder til et år, og i noen tilfeller mer enn ett år. Det er opp til den som yter tjenesten å melde fra om eventuelle endringer i behov dersom vedtakene skal evalueres på et tidligere tidspunkt.
- Verken tjenestekontoret eller miljøterapien har et system for å sikre at de som leverer tjenesten har tilstrekkelig kompetanse til å vurdere behov for reevaluering.
- Tjenestekontoret gjennomfører både hjemmebesøk og møter med foresatte og barn. Revisor finner ikke dokumentasjon på at samtaler med barnet som søker om tjenester og eventuelle søsken blir systematisk gjennomført.
- Det er variasjon i vedtakene når det kommer til å belyse barnets stemme, spesielt blant barn over 12 år som opprinnelig er beskrevet som verbalt fungerende eller har andre mulige kommunikasjonsformer.

Revisors oppsummering

Revisors konklusjon

Revisor finner at kommunen i stor grad overholder regelverket når det gjelder saksbehandling. Revisor har likevel identifisert områder der det er rom for forbedring:

- Kommunen sikrer bare delvis at ansatte har tilstrekkelig relevant kompetanse for å vurdere barnets beste.
- Kommunen sikrer bare delvis at barnets beste kommer fram gjennom saksgangen.
- Kommunen sikrer at tjenestene som tilbys er tilpasset individets behov, men bare delvis sikrer at informasjonen om tilbud og tjenester til barn og unge med funksjonsnedsettelse er tilgjengelig og forståelig.
- Kommunen sikrer bare delvis at tjenestetilbudet endres i samsvar med enkeltes behov og delvis sikrer koordinerte tilbud til barn og unge med funksjonsnedsettelse.
- Kommunen sikrer bare delvis aktiv deltakelse fra barnets og deres foresatte i beslutningsprosesser som angår dem.
- Kommunen legger bare delvis til rette for at barnets stemme og meninger blir hørt og tatt hensyn til.

Revisor anbefaler

Revisor anbefaler at kommunen prioriterer følgende i sitt arbeid:

1. å sørge for at kommunen sikrer en godt implementert avvikspraksis.
2. å sørge for at kommunen sikrer at alle ansatte som jobber med tjenester som omhandler barn får relevante kurs og opplæring i hvordan barnekonvensjonen skal ivaretas i saksbehandlingen.
3. å sørge for at kommunen sikrer lik praksis for vurdering av barnets beste.
4. å sørge for at kommunen sikrer at alle søknader vurderes etter individets behov. Dette innebærer å kartlegge om det er supplerende tjenester eller andre tjenester som kan være bedre tilpasset individets behov.
5. å sørge for at kommunen sikrer at informasjonen som er rettet mot barn er barnevennlig og forståelig.
6. å sørge for at kommunen kvalitetsikrer at de som utøver tjenesten har kompetanse til å vurdere om vedtak samsvarer med individets behov.
7. å sørge for at kommunen sikrer at barn får uttale seg om saker som omhandler dem. Dette gjelder både barnet som søker om tjenester og eventuelle søsken/andre barn som påvirkes av saksbehandlingen.

Vurdering

Sekretariatet mener at revisor har svart ut problemstillingene som var satt for forvaltningsrevisjonen, og at rapporten gir nyttig informasjon om tildeling av helse- og omsorgstjenester til barn med funksjonsnedsettelse i Vefsn kommune.

Sekretariatet har lagt revisors anbefalinger til grunn for forslaget til vedtak.

Tildeling av helse- og omsorgstjenester til barn med nedsatt funksjonsevne

Vefsn kommune
Forvaltningsrevisjon

2024

FORORD

Revisjon Midt-Norge SA har gjennomført denne forvaltningsrevisjonen på oppdrag fra Vefsn kommunes kontrollutvalg i perioden november 2023 til april 2024.

Vi vil takke alle som har bidratt med informasjon i prosjektet.

Alle rapporter fra Revisjon Midt-Norge SA publiseres på www.revisjonmidt norge.no.

Trondheim, 15.04.24

Merete M. Montero

Oppdragsansvarlig revisor

Cathrine Berg Mortensen

Prosjektleder

R **M** **Revisjon**
Midt-Norge

Bidrar til forbedring

SAMMENDRAG

Revisjon Midt-Norge SA har på vegne av kontrollutvalget i Vefsn kommune gjennomført en forvaltningsrevisjon med tema «*tildeling av helse- og omsorgstjenester til barn med nedsatt funksjonsevne*». Vi har undersøkt følgende problemstilling:

- Har Vefsn kommune et system som sikrer nødvendige helse- og omsorgstjenester til barn med funksjonsnedsettelse
 - Har kommunen rutiner som sikrer forsvarlig saksbehandling og praksis i tråd med regelverket?
 - Har kommunen tilgjengelige tjenester til å gi et tilpasset tilbud til barn og unge med funksjonsnedsettelse?
 - Har kommunen rutiner og praksis som sikrer regelmessig evaluering av tiltak og dets effekt(er)?
 - Sikrer kommunen at barnet og familien involveres aktivt i beslutningsprosesser som angår dem?

Revisor konkluderer med at kommunen i stor grad overholder regelverket når det gjelder saksbehandling. Likevel har revisor identifisert områder der det er rom for forbedring. Blant annet vurderer revisor at kommunen delvis sikrer at ansatte har tilstrekkelig relevant kompetanse for å vurdere barnets beste. Revisor finner også at kommunen bare delvis sikrer at barnets beste tydelig kommer frem gjennom hele saksgangen.

Revisor konkluderer også med at informasjon om tilbud og tjenester til barn med funksjonsnedsettelse bare delvis er tilgjengelig og forståelig for brukergruppen. Det konkluderes videre med at kommunen delvis tilpasser tjenestetilbudet etter individuelle behov, og delvis koordinerer tilbud til barn med funksjonsnedsettelse.

Revisor konkluderer med at kommunen delvis sikrer aktiv deltakelse fra barn og deres foresatte, og at det bare delvis legges til rette for at barnets stemme og meninger blir hørt og tatt hensyn til.

Revisor har følgende anbefalinger:

- Kommunen bør sikre en godt implementert avvikspraksis
- Kommunen bør sikre at alle ansatte som jobber med tjenester som omhandler barn får relevante kurs og opplæring i hvordan barnekonvensjonen skal ivaretas i saksbehandlingen
- Kommunen bør sikre lik praksis for vurdering av barnets beste

- Kommunen bør sikre at alle søknader vurderes etter individets behov. Dette innebærer å kartlegge om det er supplerende tjenester eller andre tjenester som kan være bedre tilpasset individets behov
- Kommunen bør sikre at informasjon som er rettet mot barn er barnevennlig og forståelig
- Kommunen bør kvalitetssikre at de som utøver tjenesten har kompetanse til å vurdere om vedtak samsvarer med individets behov
- Kommunen bør sikre at barn får uttale seg om saker som omhandler dem. Dette gjelder både barnet som søker om tjenester og eventuelle søsken/andre barn som påvirkes av saksbehandlingen

INNHALDSFORTEGNELSE

Forord	3
Sammendrag.....	4
Innholdsfortegnelse	6
1 Innledning.....	8
1.1 Bestilling	8
1.2 Problemstillinger.....	8
1.3 Metode	8
1.4 Uttalelse om rapport	10
1.5 Om kommunen.....	10
1.6 Om temaet	11
2 Saksbehandling.....	13
2.1 Problemstilling	13
2.2 Revisjonskriterier	13
2.3 Funn.....	13
Rutiner og prosedyrer.....	13
2.3.1 Søknad	14
2.3.2 Vedtak	16
2.3.3 Barnets beste.....	16
2.3.4 Klagebehandling	17
2.3.5 Kompetanse.....	18
2.4 Vurdering.....	19
3 Tilgjengelige tjenester og evaluering av vedtak	21
3.1 Problemstillinger.....	21
3.2 Revisjonskriterier.....	21
3.3 Funn.....	21
3.3.1 Informasjon om tilbud og tjenester	21
3.3.2 Tilpasset tilbud.....	22
3.3.3 Evaluering av tiltak.....	23
3.1 Vurdering.....	24
4 Brukermedvirkning.....	26
4.1 Problemstilling	26
4.2 Revisjonskriterier	26
4.3 Funn.....	26
4.1 Vurdering.....	27
5 Konklusjoner og anbefalinger	29
5.1 Konklusjon.....	29
5.2 Anbefalinger	30

Kilder	31
Vedlegg 1 – Utledning av revisjonskriterier	33
Vedlegg 2 – Uttalelse	38

Figurer

Figur 1. Administrativ organisering	11
Figur 2. Ivaretagelse av barnets beste.....	17

1 INNLEDNING

1.1 Bestilling

Kontrollutvalget i Vefsn kommune har bestilt en forvaltningsrevisjon av kommunens tildeling av helse- og omsorgstjenester til barn med nedsatt funksjonsevne. Temaet «tildeling av helse- og omsorgstjenester» er ikke trukket frem som et risikoområde i risiko og vesentlighetsvurderingen, men var ut fra kontrollutvalget sin egen vurdering av risiko aktuell for gjennomgang ved forvaltningsrevisjon. Kontrollutvalget vedtok prosjektplanen i møte 05.05.2023. Prosjektet har følgende avgrensninger:

- Revisor undersøker ikke andre pårørendetiltak enn avlastning og omsorgstønad
- Revisor undersøker ikke det kvalitative innholdet i de tjenestene som blir gitt

1.2 Problemstillinger

Følgende problemstillinger vil bli besvart i rapporten:

- Har Vefsn kommune et system som sikrer nødvendige helse- og omsorgstjenester til barn med funksjonsnedsettelse
 - Har kommunen rutiner som sikrer forsvarlig saksbehandling og praksis i tråd med regelverket?
 - Har kommunen tilgjengelige tjenester til å gi et tilpasset tilbud til barn og unge med funksjonsnedsettelse?
 - Har kommunen rutiner og praksis som sikrer regelmessig evaluering av tiltak og dets effekt(er)?
 - Sikrer kommunen at barnet og familien involveres aktivt i beslutningsprosesser som angår dem?

1.3 Metode

Forvaltningsrevisjonen er gjennomført i henhold til NKRF - kontroll og revisjon i kommunenes standard for forvaltningsrevisjon, RSK 001. Revisor har vurdert egen uavhengighet overfor Vefsn kommune, jf. kommuneloven § 24-4 og forskrift om kontrollutvalg og revisjon kapittel 3.

Datainnsamlingen til prosjektet omfatter intervju, vurdering av kommunens hjemmeside, dokumentanalyse, med spesielt vekt på journalgjennomgang av søknader, vedtak og klagebehandling. Journalgjennomgang er en tidkrevende metode, og selv om ytterligere

gjennomgang kunne ha gitt dypere innsikt, antyder ikke funnene at dette ville påvirket de grunnleggende vurderingene og konklusjonene.

Videre er det viktig å fremheve at revisor ikke var kjent med kommunens sakssystem annet enn at det ble gjennomført en enkel opplæring. Dette kan ha vært begrensende for revisors evne til å navigere og effektivt innhente relevant informasjon.

Revisor har ikke gjennomført intervju med brukere eller undersøkt dokumentasjon av brukermedvirkning i sakssystemet. Vi kunne fått ytterligere informasjon om dette var gjort.

Revisor har evaluert om informasjon om tjenester til barn og unge med funksjonsnedsettelse er lett tilgjengelig, og om informasjonen er forståelig for den involverte brukergruppen på kommunens hjemmeside.

Revisor konkluderer med at datamaterialet er gyldig og pålitelig for å svare ut de aktuelle problemstillingene.

Intervju

Intervju som datametode spiller en viktig rolle i forvaltningsrevisjon ved at det gir revisor mulighet til å innhente detaljert informasjon direkte fra nøkkelpersoner. Denne tilnærmingen muliggjør en dypere forståelse av interne prosesser, beslutningstaking og implementering innen en sektor. Gjennom intervju kan revisor utforske nyanser og perspektiver som ikke alltid er tydelige i skriftlige dokumenter eller kvantitative data. Intervju gir også mulighet til en dynamisk tilpasning av spørsmål basert på respondentens svar, noe som kan avdekke nye informasjonsområder og bidra til en mer omfattende analyse

Revisor har gjennomført digitalt oppstartsmøte med kommunedirektør, daværende kommunalsjef for helse, velferd og omsorg og avdelingsleder ved tjenestekontoret (se forklaring i kapittel 1.5). Det ble videre gjennomført fysiske intervju med avdelingsleder og to ansatte ved tjenestekontoret og enhetsleder ved miljøterapien. Intervjuene ble gjennomført etter intervjuguider, og ingen av de som ble intervjuet var kjent med spørsmålene på forhånd. Revisors spørsmål handlet om saksbehandling, kommunens tilbud til barn og unge med funksjonsnedsettelse og tildeling av tjenester. Intervjuobjektene fikk tilsendt utkast av referat med mulighet til å korrigere eller supplere referatet i ettertid. Alle referatene er godkjent.

Dokumentgjennomgang

Dokumentgjennomgang er en verdifull metode for revisor når man undersøker saksbehandling og tildeling av tjenester, da metoden gir en konkret og objektiv innsikt i organisasjonens praksis. Ved å analysere dokumenter og journaler kan revisor se hvordan retningslinjer og

prosedyrer blir anvendt i praksis, identifisere eventuelle avvik fra etablerte standarder og retningslinjer, og vurdere kvaliteten på saksbehandlingen.

I utvalgsprosessen for gjennomgang av saksbehandling rettet mot barn, foretok revisor en seleksjon av saker som faller inn under ansvarsområdet til tjenestekontoret. For å få bredde i utvalget, har vi undersøkt 5 ulike tiltak. Det er gjennomgått flest saker om avlastning i institusjon, fordi hovedtyngden av vedtak omhandler dette tiltaket. Totalt ble 13 av 33 saker ved tjenestekontoret valgt ut for nærmere analyse. Dette utvalget bestod av saker som direkte omhandlet tildeling av tjenester til barn i aldersgruppen 0 -18 år.

Av de 13 sakene som ble valgt ut for gjennomgang, ble 10 saker undersøkt direkte i sakssystemet til tjenestekontoret. De resterende tre sakene ble håndtert gjennom en sikker løsning for overføring og innsyn, for å ivareta nødvendige personvern hensyn. Fordelingen av saker så slik ut:

- Åtte saker omhandlet avlastning i institusjon
- En sak omhandlet avlastning i privat hjem
- En sak omhandlet gårdavlastning
- To saker omhandlet støttekontakt
- En sak omhandlet leksehjelp og ADL – trening

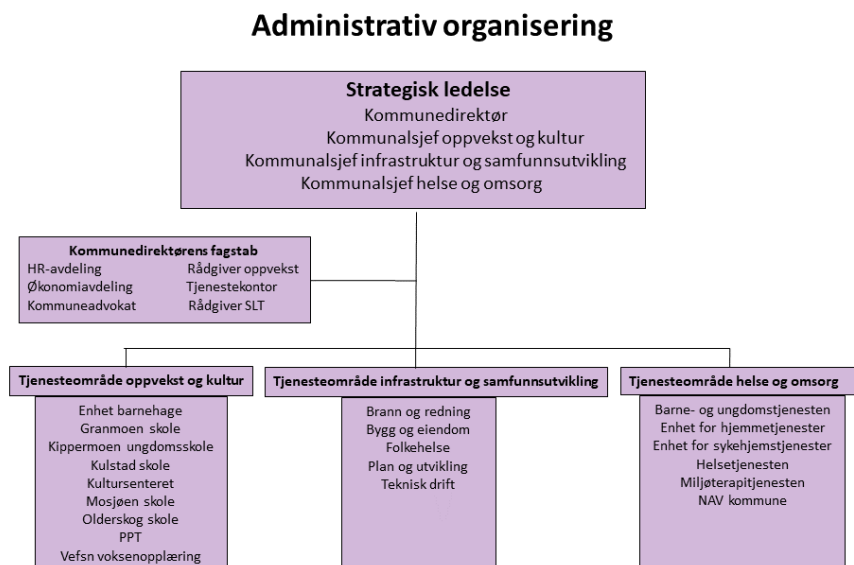
1.4 Uttalelse om rapport

Rapporten ble sendt på faktasjekk til kommunen 15.04.2024. Faktasjekken medførte noen justeringer. I etterkant av faktasjekk ble en foreløpig rapport sendt på høring til kommunedirektøren for uttalelse 24.04.2024. Revisjon Midt-Norge SA mottok svar 02.05.2024. Kommunedirektørens uttalelse har ikke medført endringer i rapporten. Uttalelsen er vedlagt rapporten (Vedlegg 2).

1.5 Om kommunen

Kommunedirektøren og tre kommunalsjefer utgjør kommunedirektørens strategiske ledergruppe.

Figur 1. Administrativ organisering

Kilde: Vefsn kommune sin hjemmeside¹

I Vefsn kommune er ansvaret for barn og unge med funksjonsnedsettelse underlagt sektoren helse, velferd og omsorg. Tjenestekontoret² er et tverrfaglig team som fungerer som en koordinerende enhet og forvalter kommunale helse- og omsorgstjenester. Tjenestekontoret har ansvar for å gi veiledning og behandle søknader om helse- og omsorgstjenester. Kommunen er strukturert slik at tjenestekontoret håndterer mottak av søknader og har ansvaret for å fatte vedtak om tjenester. Når et vedtak er besluttet, er det utøvende tjeneste sin oppgave å utføre de tjenestene som er bestemt. Miljøterapienheten tilbyr tjenester til mennesker med medfødt eller tidlig ervervet funksjonsnedsettelse. Avlastning og omsorgsboliger er to av tjenestene som tilbys. Avlastning kan gis til den som yter omsorg for eldre, mennesker med funksjonsnedsettelse, eller andre pleietrengende³.

1.6 Om temaet

Ifølge helse- og omsorgstjenesteloven § 3-1, er kommunen forpliktet til å tilby nødvendige helse- og omsorgstjenester til alle som bor eller oppholder seg innenfor kommunegrensene. Dette ansvaret strekker seg over alle pasient- og brukergrupper, inkludert personer med

¹ [Organisasjonskart - Vefsn Kommune](#)

² [Tjenestekontoret - Vefsn Kommune](#)

³ [Miljøterapienheten - Vefsn Kommune](#)

nedsatt funksjonsevne og fordrer en aktiv innsats for å planlegge, utføre, evaluere og justere tjenestetilbudet slik at det møter lovens krav.

Grunnloven § 92 forplikter alle myndighetsnivåer til å respektere og sikre menneskerettighetene, noe som innebærer at både kommunale og statlige instanser må opprettholde menneskerettigheter i all sin virksomhet. Dette omfatter lovgivningsarbeid, administrativ praksis og beslutningstaking i individuelle saker. Gjennom transformasjon⁴ av FNs konvensjon om rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne (CPRD) i 2013, har Norge forpliktet seg til å fremme og beskytte disse individenes rettigheter.

En forsvarlig saksbehandling er kjernen i forvaltningsretten, siktet mot å beskytte interessene til alle involverte parter gjennom saksbehandlingsprosessen. Dette prinsippet krever at saker behandles grundig, rettferdig og effektivt, og at saken er tilstrekkelig godt belyst for beslutninger tas. Forvaltningsloven § 11 pålegger også kommunene en plikt til å veilede sine innbyggere, for å sikre at de kan ivareta sine interesser på best mulig måte.

Kommunes ansvar for å støtte pårørende med krevende omsorgsoppgaver innebærer tilbud om nødvendige tjenester og ressurser for avlastning og støtte. Dette er for å hjelpe pårørende med å balansere omsorgsbyrden med egne liv og behov, og inkludere tiltak som avlastning, veiledning og opplæring. Målet er å sikre en bærekraftig omsorgssituasjon og ivareta pårørendes livskvalitet.

Barn med funksjonsnedsettelse er i en sårbar situasjon, og står ovenfor en økt risiko for å få sine grunnleggende rettigheter oversett. Deres spesielle sårbarhet, på grunn av alder og utviklingsnivå, kombinert med risiko for diskriminering og sosial utestenging, understreker behovet for særlig oppmerksomhet mot deres rettigheter og behov i relevante saker.

Prinsippet om barnets beste er et grunnleggende hensyn i saksbehandling som omhandler barn, for å sikre at alle beslutninger som berører barn fremmer deres velferd og utvikling. Dette prinsippet er forankret i Barnekonvensjonen og Grunnlovens § 104. I praksis innebærer dette at saksbehandlere må foreta en grundig og systematisk evaluering av konsekvensene av ulike handlingsalternativer for barnet. Barnet har og rett til å bli hørt om sine meninger. Det må fremgå tydelig av saksdokumentene hvordan beslutningen tjener barnets interesser best mulig, basert på objektive vurderinger og klare begrunnelser. Dette sikrer at barnets rettigheter og behov blir prioritert i alle tiltak og avgjørelser som omhandler barnet.

⁴ Transformasjon er en metode for å innlemme internasjonale avtaler i nasjonal lovgivning

2 SAKSBEHANDLING

2.1 Problemstilling

Det er utarbeidet følgende problemstilling for temaet saksbehandlingsrutiner:

Har kommunen rutiner som sikrer forsvarlig saksbehandling og praksis i tråd med regelverket?

2.2 Revisjonskriterier

Følgende revisjonskriterier er utledet for denne problemstillingen:

- Kommunen bør ha rutiner for saksbehandling som er i samsvar med gjeldende regelverk
- Kommunen skal saksbehandle søknader i tråd med rutiner og regelverk
- Kommunen skal sikre at alle ansatte som deltar i saksbehandlingsprosessen har tilstrekkelig og oppdatert kompetanse
- Kommunen skal sikre at barnets beste kommer tydelig frem i saksgangen
 - barnets rett til å bli hørt
 - effektiv saksbehandling
 - tilgjengelighet (barnevennlig språk)
 - barnets beste som grunnleggende hensyn
 - individuell vurdering og dokumentasjon av barnets beste vurdering

Utledningen av revisjonskriteriene finnes i vedlegg 1.

2.3 Funn

Rutiner og prosedyrer

Revisor har fått tilsendt flere rutiner og prosedyrer for saksbehandling. Av rutinene kommer det frem at det er tjenestekontoret som er ansvarlig for å motta, utrede og kartlegge behov hos søker, og fatte et forslag til vedtak. Vedtaket skal sendes til enhetsleder miljøterapien for godkjenning og signering. Dette refereres til som et administrativt vedtak videre i kapittelet.

Kommunen anvender Compilo som sitt kvalitetssystem. I Compilo er alle relevante rutiner og prosedyrer tilgjengelig. Rutinene spesifiserer at i tilfeller der tjenestekontoret ikke rekker å fatte et vedtak innen fastsatt frist, skal et midlertidig svar utstedes til søker.

Intervjuene indikerer et lavt antall avvik i saksbehandlingen, og det fortelles at HR-avdelingen i kommunen har oppfordret til mer bruk av avvikssystemet. Ansatte ved tjenestekontoret

opplever at det er enkelt å skrive avvik, men at de ikke har en godt innarbeidet praksis for å registrere avvik.

Av rutinen «samarbeidsavtale mellom tjenestekontoret og miljøterapien» kommer det frem at representanter fra tjenestekontoret, enhetsleder og aktuelle avdelingsledere i miljøterapien møtes til regelmessig vurderingsmøter. Møtene skal ifølge rutinen gjennomføres etter behov, men minimum to ganger i året.

Gjennom intervjuene kommer det frem at det ikke lenger gjennomføres faste møtepunkt mellom tjenestekontoret og miljøterapien. Dette skyldes ifølge informantene at de ikke har mange saker som krever faste møtepunkt mellom avdelingene. Ifølge enhetsleder for tjenestekontoret gjennomføres det møter ved behov.

Kommunen har etablert et tverrfaglig inntaksteam, der roller og ansvarsområde er beskrevet i en rutine. Tjenestekontoret har hovedansvaret for teamet. Øvrige deltakere er hjemmetjenesten, sykehjemstjenesten, miljøterapien, psykisk helse, kommunepsykolog og kommuneoverlege. Ved behov involveres ytterligere kompetanse. Teamet har møte hver sjette uke, og ellers ved behov. Det meldes inn enkeltsaker, der pasienten har sammensatt problematikk og behov for oppfølging fra flere tjenesteområder samtidig.

2.3.1 Søknad

Søknad om helse, velferd og omsorgstjenester i Vefsn kommune kan gjennomføres ved å logge inn i Altinn eller laste ned papirskjema på kommunens hjemmeside. Søknaden er generell og omfatter alle aldersgrupper og tjenester innen helse, velferd og omsorg.

Søker må oppgi personalia og beskrive hvorfor man søker bistand fra helse- og omsorgstjenestene. Her skal søker blant annet si noe om hva de mestrer selv av daglige gjøremål.

Avslutningsvis i søknaden er det et felt som tar for seg samtykke, både i papirversjonen og den digitale utgaven. Det informeres om at når søker signerer samtykker han/hun til at tjenestekontoret innhenter opplysninger fra andre instanser og at kommunen sender inn anonymiserte helseopplysninger til IPLOS registeret⁵. Søker må selv beskrive hvilke instanser tjenestekontoret eventuelt ikke kan innhente opplysninger fra. Det opplyses også om at samtykket kan trekkes tilbake.

⁵ Lovbestemt helseregister som danner grunnlag for nasjonal statistikk for helse- og omsorgssektoren

Kommunen opplyser om at søknaden vil bli behandlet innen fire uker. Dersom det skulle oppstå forsinkelser opplyses det om at søker vil bli kontakt og informert om forventet behandlingstid.

Ifølge rutine for saksbehandling skal innkommende søknader fordeles til saksbehandler på postmøter. Gjennom intervju kommer det frem at tjenestekontoret har postmøter tre ganger i uken, men at det er også mulighet til å drøfte saker utenom disse postmøtene ved behov.

Videre sies det at når tjenestekontoret mottar en søknad, undersøker de behovet for å innhente ytterligere informasjon fra andre kommunale tjenester. Ansatte opplever at tjenestekontoret og miljøterapien har gode drøftingsmøter og samarbeid rundt saker. Saksbehandler fra tjenestekontoret drar ofte på hjemmebesøk til barn og unge som søker om helse, velferd og omsorgstjenester. Saksbehandler har samtale med familier hvor de undersøker hva som er viktig for familien, søsken og barnet det søkes om tjenester til. Det opplyses også om at ansatte ved tjenestekontoret selv ikke opplever at de har lang saksbehandlingstid.

I journalgjennomgangen har revisor sett på åtte søknader knyttet til avlastning i institusjon, en søknad knyttet til gårdsavlastning, en søknad om avlastning i privat hjem, to søknader knyttet til støttekontakt og en som omhandlet leksehjelp og ADL-trening⁶.

Alle søknader er fylt ut gjennom digitalt skjema eller nedlastbar versjon på hjemmesiden. Flere av søknadene viste til samtale med tjenestekontoret i forkant av søknaden og alle var utfylt av barnets omsorgspersoner.

Ingen av de opprinnelige søknadene inneholdt informasjon om hvor mye avlastning de ønsket, preferanser knyttet til institusjon eller antall timer med støttekontakt. Men, alle søknadene inneholdt beskrivelser om barnet og situasjonen i hjemmet og eventuelt informasjonsskriv fra andre relevante instanser eksempelvis sykehus og PPT⁷. Noen saker inneholdt også informasjon om hvordan barnets funksjonsnedsettelse påvirket søsken.

Det kommer ikke frem av alle søknadene om søker hadde vært i kontakt med tjenestekontoret og fått veiledning i forkant av søknadene.

⁶ ADL står for Activities of Daily Living og er på norsk oversatt til Aktiviteter i dagliglivet og referer til praktiske ferdigheter som å vaske seg, kle på seg, lage mat ol.

⁷ Pedagogisk-psykologisk tjeneste

2.3.2 Vedtak

Gjennom kommunens interne prosedyrer kommer det frem at tjenestekontoret er ansvarlig for å utforme vedtak og sikre at det er tilstrekkelig opplyst. Tjenestekontoret utarbeider først et administrativt vedtak. Dette er saksbehandlingsdokumentet hvor alle vurderinger kommer frem. Det administrative vedtaket sendes videre til enhetsleder for miljøterapi-tjenestene som videre godkjenner og signerer vedtaket. Dersom enhetsleder ikke er enig i vedtaket eller har spørsmål gjennomføres det et møte mellom saksbehandler ved tjenestekontoret og enhetsleder. Gjennom intervju kommer det frem at de sjelden er uenig, og at i tilfeller hvor dette skjer så opplever begge tjenestene at de har god dialog.

Revisor er informert om at kommunen ikke har en praksis hvor søker gjøres kjent med innholdet i vedtaket før det sendes ut.

Revisor har analysert 13 vedtak utfra definerte kriterier for å vurdere deres overensstemmelse med etablerte prosedyrer og lovverk. Disse kriteriene omfatter saksbeskrivelse, anvendt lovverk og retningslinjer, fremstilling av faktiske forhold, vurderinger, konklusjon, begrunnelse som inkluderer en vurdering av barnets beste, informasjon om klagerett, veiledning om klageprosedyre, samt frist for å klage. Formålet med analysen har vært å evaluere vedtakenes kvalitet og innhold.

Revisor fant at samtlige vedtak møter de nevnte kriteriene, og at de var fattet innen rimelig tid etter mottatt søknad. Vedtakene referer til relevant lovverk og gjengir de faktiske forholdene i saken. Men, revisor observerte at vurderinger av barnets beste kom frem i bare 3 av 13 vedtak.

Videre inneholdt vedtakene opplysning om klagerett, veiledning om klageprosedyre og frist for å klage. Revisor observerte at noen av vedtakene fremstod med mye repeterende tekst, hvor faktiske forhold, vurdering, begrunnelse og konklusjon gjerne var likelydende.

2.3.3 Barnets beste

Intervjuer og gjennomgang av rutiner for saksbehandling avdekker at vurderingen av «barnets beste» er ment å reflekteres i alle vedtak. Imidlertid observerer revisor at det verken i vedtakene, malene eller i de etablerte rutinene gis konkret veiledning for hvordan «barnets beste» skal vurderes, eller hvordan barnets perspektiv skal tas inn i disse vurderingene.

Videre sies det at «barnets beste» betraktes som en helhetsvurdering i den enkelte sak. Tjenestekontoret anvender begrepet i utvidet forstand, hvor det inkluderes hensyn til det som kan være til det beste for barnets søsken. Det påpekes at dette perspektivet tidligere ikke har vært prioritert, men at det nå legges vekt på at vedtakene skal tjene hele familiens interesser.

Ved gjennomgang av vedtakene ble det undersøkt i hvilken grad barnets beste var vurdert etter følgende kriterier; barnets rett til å bli hørt, effektiv saksbehandling, barnevennlig saksbehandling, tilgjengelighet (barnevennlig språk), barnets beste som grunnleggende hensyn, individuell vurdering og dokumentasjon av barnets beste vurdering. Sammenstillingen nedenfor viser kriteriene som ble vurdert under tema «barnets beste».

Figur 2. Ivaretagelse av barnets beste

Krav	Dokumentert
Barnets rett til å bli hørt	Ikke dokumentert i vedtak
Effektiv saksbehandling	Dokumentert i vedtak
Barnevennlig språk i vedtaket	Dokumentert i 3 av 13 vedtak
Barnets beste som grunnleggende hensyn	Dokumentert i 3 av 13 vedtak
Individuell vurdering og dokumentasjon av barnets beste vurdering	Dokumentert i 3 av 13 vedtak

Gjennom journalgjennomgangen ser revisor at barna i seks saker blir beskrevet som verbalt fungerende eller at de uttrykker seg gjennom bilder. Til tross for dette ser ikke revisor av vedtakene at saksbehandler har snakket med barna eller benyttet andre metoder for å fremme barnets stemme, dette gjelder både barnet det søkes tjenester til og søsken.

Revisor identifiserte at kun tre av 13 undersøkte vedtak inneholdt tilstrekkelig begrunnelse som eksplisitt adresserte hensynet til barnets beste, hvor innholdet var rettet mot barnet, og det tydelig kom frem hvorfor kommunen mente at vedtatte tjenester ville være til det beste for barnet.

I de øvrige ti vedtakene var det derimot en mangel på direkte referanser til barnets beste som en del av beslutningsgrunnlaget. Revisor har ikke undersøkt hva som er årsaken til mangelen.

2.3.4 Klagebehandling

Tjenestekontoret har rutiner for hvordan klager skal behandles, og saksbehandlere anslår at de har et par klagesaker pr måned. Det presiseres at dette gjelder alle aldersgrupper, og ikke er spesifikt for saker som handler om barn.

Det kommer videre frem at tjenestekontoret opplever at de fleste klager på avlastningstilbud skyldes at de som søker ønsker mer avlastning enn de får tilbud om. Noen vedtak blir opprettholdt, mens andre endres. Dette kommer blant annet an på om det kommer frem nye opplysninger i klagen som kommunen ikke var kjent med fra før.

I analysen av klagebehandling ble det lagt vekt på følgende kriterier, mottak av klage, fristkontroll, utsendelse av foreløpig svar, vurdering av klagen, innhenting av ytterligere informasjon, avgjørelse, begrunnelse, informasjon om videre klagerett, samt om klagen blir videresendt til Statsforvalteren.

Alle vedtakene inneholder opplysninger om hvordan søker kan gå frem for å klage, og hva som skjer dersom kommunen ikke endrer vedtaket, dette gjelder både helt og delvis. Informasjon om klagerett innledes med at hele eller deler av vedtaket kan påklages til Statsforvalteren. Informasjon om at klagen først skal rettes til Pleie- og omsorgstjenesten i Vefsn kommune kommer først frem i andre avsnitt.

Revisor gikk gjennom tre klager i forbindelse med revisjonen. Av disse klagene er en klage for øyeblikket under behandling. En annen har lang saksbehandlingstid da det ikke ble sendt ut foreløpig svar på klagen før etter en og en halv måned. Den tredje klagen ble behandlet innenfor den fastsatte fristen og svaret inkluderer en vurdering av klagepunktene, men det ble ikke innhentet ytterligere opplysninger.

Ved avslutning av klagesaksbehandlingen, i de tilfellene hvor saker er ferdig behandlet, inneholder svarene kommunens endelige avgjørelse sammen med tilhørende begrunnelser. Videre blir klagere informert om deres rett til å klage til andre instanser, i tråd med rettslige og interne prosedyrer. Det er observert at i tilfeller hvor kommunen bare delvis omgjør sitt vedtak, er det en variasjon i hvorvidt det blir videresendt til Statsforvalter.

2.3.5 Kompetanse

Tjenestekontoret består av seks saksbehandlere. Avdelingsleder forteller at tjenestekontoret er en tverrfaglig avdeling og at avdelingsleder skal sørge for at de har kompetanse innenfor alle fagfelt de tildeler tjenester for. Tjenestekontoret har utarbeidet en kompetanseplan med oversikt over kompetansen de har, og hvilken kompetanse de vil ha behov for fremover.

Gjennom intervju fremkommer det at samtlige saksbehandlere ved tjenestekontoret har fullført et kurs i saksbehandling tilbudt av Statsforvalteren. Det blir videre informert om at det arrangeres opplæring av nyansatte i saksbehandling med fokus på etablering av forståelse for eksisterende rutiner og prosedyrer. Ansatte ved tjenestekontoret forteller videre at det

avholdes to fagdager årlig. Ansatte har mulighet til å foreslå tema av interesse, men det er opp til ledelsen å avgjøre hvilke emner som skal tas opp.

Ansatte har mulighet til å ta relevante e-kurs gjennom veilederen⁸. Når det kommer til barnekonvensjon og konvensjon for mennesker med nedsatt funksjonsevne forteller samtlige respondenter at de ikke har kurs i hvordan dette skal implementeres i saksbehandling, men at de kjenner til konvensjonene.

En ansatt har gjennomført kurs innen barnekoordinatorrollen og har gjennom denne opplæringen vært innom tema som barnets beste og ivaretagelse av søsken i saker hvor barn og unge har særlige behov. Men, det kommer frem gjennom intervju at de ikke har hatt spesifikke kurs innen barnets beste eller hvordan man kan høre barn i saker som omhandler dem.

Intervju avdekker at ansatte oppfatter at kommunen har signalisert at de ikke har budsjett for kurs og videreutdanningsvirksomhet for ansatte. Den samlede kompetansen for ansatte i avdelingen er avgjørende for om de får dra på kurs. Avdelingsleder forteller at de har en kompetanseplan og at det er ønskelig med økt kompetanse innen jus.

2.4 Vurdering

Kommunen har rutiner for saksbehandling som er i samsvar med gjeldende regelverk, og saksbehandler i tråd med rutiner og regelverk.

Det fremstår som at kommunen har etablerte rutiner for saksbehandling og at søknad, vedtak og klagebehandling gjennomføres uten ugrunnet opphold. Men, det kommer ikke tydelig frem i rutiner, maler eller vedtak hvordan kommunen hører barn og vurderer barnets beste. Videre stiller revisor spørsmål ved at det registreres få avvik. En godt implementert avvikspraksis er viktig for å sikre forutsigbarhet og kontinuerlig evaluering av saksbehandlingsrutiner. Videre opplever revisor at opplysninger knyttet til klagerett er uklare.

⁸ Veilederen tilbyr digital kompetanseheving innen helse- og omsorg

Kommunen sikrer delvis at alle i saksbehandlingsprosessen har tilstrekkelig og oppdatert kompetanse

Det er positivt at alle ansatte har fullført kurs i saksbehandling gjennom Statsforvalteren. Dette sikrer et grunnleggende kompetansenivå innen saksbehandling. Videre registrerer revisor at kommunen gjør tiltak for å sikre opplæring av nyansatte og arrangerer to fagdager i året, samt tilbyr kurs gjennom veilederen. Dette er viktige tiltak for å sikre at ansattes kompetanse holder seg relevant og oppdatert. Det er derimot bekymringsfullt at det er en mangel på spesifikke kurs som tar for seg barnets beste og metoder for å høre barn. Tjenesteområdet omhandler barn i svært sårbare situasjoner noe som stiller skjerpet krav til kompetanse.

Kommunen sikrer delvis at barnets beste kommer tydelig frem i saksgangen

Det fremstår som at barnets beste eksisterer som en generell forståelse blant saksbehandlerne. Men, når dette ikke kommer tydelig frem i maler, vedtak og rutinene kan det føre til en praksis som gjør det utfordrende å sikre at hensynet til barnets beste er tilstrekkelig ivaretatt og vurdert. I de tre vedtakene hvor barnets beste er vurdert, mener revisor at de er gjort i tråd med lovverk og vurderingene gjenspeiler barnets behov.

Samtlige vedtak ga inntrykk av en effektiv saksbehandling. Imidlertid varierer vedtakene i sin tilnærming til å være barnevennlig. Noen vedtak var tydelig utformet med barnets perspektiv og forståelse i tankene, mens andre var rettet mer mot foresatte eller omsorgspersoner. Variasjonen var ikke direkte knyttet til hvilke tjenester som ble vedtatt.

3 TILGJENGELIGE TJENESTER OG EVALUERING AV VEDTAK

3.1 Problemstillinger

Det er utarbeidet følgende problemstillinger for temaet kommunens tjenester og evaluering av vedtak.

- Har kommunen tilgjengelige tjenester til å gi et tilpasset tilbud til barn og unge med funksjonsnedsettelse?
- Har kommunen rutiner og praksis som sikrer regelmessig evaluering av tiltak og dets effekt(er)?

3.2 Revisjonskriterier

Følgende revisjonskriterier er utledet for disse problemstillingene:

- Kommunen skal sørge for at informasjon om tilbud og tjenester til barn og unge med funksjonsnedsettelse er tilgjengelig og forståelig
- Kommunen skal sørge for at tjenestene som tilbys er tilpasset individets behov
- Kommunen skal sikre helhetlige tilbud til barn og unge med funksjonsnedsettelse
- Kommunen skal sikre at tjenestetilbudet endres i samsvar med endringer i den enkeltes behov for helse- og omsorgstjenester

Utledningen av revisjonskriteriene finnes i vedlegg 1.

3.3 Funn

3.3.1 Informasjon om tilbud og tjenester

Informasjon om hvilke tilbud kommunen gir til barn og unge med funksjonsnedsettelse finnes på kommunens hjemmeside. Informantene er ikke kjent med at de har flyveblader eller andre informasjonskampanjer for å nå brukergruppen. Tjenestekontoret er ansvarlig for å informere om de ulike tjenestene når de blir kontaktet.

Kommunen tilbyr flere tjenester til barn og unge med funksjonsnedsettelse avhengig av hva som søkes om. På kommunens hjemmesider finner man blant annet informasjon om ulike

helse- og omsorgstjenester. Ved å gå inn på Helse, velferd og omsorg kommer man videre til en oversikt som kategoriserer tjenester, eksempelvis helsetjenester og omsorgstjenester. Under kategorien «tjenester for funksjonshemmede» finnes en oversikt over de ulike avlastningsboligene i kommunene. Her finnes også informasjon om at det er miljøterapien som utfører tjenesten.

Hjemmesiden er bygd opp slik at man må klikke seg inn på flere forskjellige kategorier for å finne informasjon om de ulike tjenestene.

3.3.2 Tilpasset tilbud

Respondentene opplever at kommunen har nødvendige og relevante tjenester for barn og unge med nedsatt funksjonsevne. De forteller at de etterstreber å tilby tjenester som har effekt for den enkelte, og nevner blant annet at når familier søker om avlastning i institusjon blir de bedt om å fylle ut to kalendere med ønskede datoer. Hvilke datoer og antall dager familien får tilbud om avlastning er avhengig av barnets omsorgsbehov, graden av omsorgstvingde hjemmet opplever, og den generelle sammensetningen av brukere på avlastningsboligene.

Enhetsleder ved miljøterapien opplever at de har tilstrekkelig med kapasitet for avlastning, og har ikke et inntrykk av at kommunen mangler tilbud om tjenester. De har videre anledning til å regulere antall personale ved avlastningsboligene etter behov, og informerer om at de har forståelse fra ledelsen om at det må være slik.

De forteller videre at barn som deltar på organiserte aktiviteter blir fulgt av personale under sitt opphold på avlastningsboligen, og at personalet også tar de med på andre arrangementer som er av interesse for brukerne. De har faste aktiviteter ved boligene som eksempelvis kino og lignende.

Alle barn og unge i skolepliktig alder går på ordinær skole. Miljøterapien kjøper tjenester av skolene slik at skolens ansatte gir avlastning før og etter skoletid. Enhetsleder ved miljøterapien mener dette sikrer kontinuitet og trygghet for brukerne da de får være sammen med personale de kjenner.

Det kommer frem av intervju at kommunen kjøper tjenester av tre aktører hvor kommunen selv ikke har klart å innfri behovet til brukerne. Eksempel på tjenester de kjøper er institusjonstjenester. Ifølge enhetsleder for tildelingskontoret mottar kommunen månedlige rapporter om barn som mottar tjenester av private aktører, det gjennomføres også samarbeidsmøter mellom kommunen og aktørene. Revisor har ikke fått tilgang på rutiner eller prosedyrer som illustrerer hvordan barn som mottar private tjenester følges opp.

Avdelingsleder ved tjenestekontoret forteller at det mest brukte tiltaket er avlastning. Kommunen tilbyr her avlastningsboliger, avlastning i private hjem, helgeavlastning og timesavlastning, og avlastning før og etter skoletid, samt avlastning på natt i barnets hjem. Videre tilbyr kommunen aktivitetstilbud ved aktivitetshuset, gårdsopphold, støttekontakt, brukerstyrt personlig assistent, ledsagerbevis og omsorgsstøtte til foresatte. Kommunen kjøper også tjenester ved Mosjøen videregående skole avd. Marka for brukere som bor på internat.

Det kommer videre frem at kommunen også har et ambulerende miljøterapeutisk team som blant annet bistår barn og unge i overgangen til voksenlivet.

Ved gjennomgang av søknadene ser revisor at brukerne får innvilget den tjenesten som er søkt om. Det foreligger ikke dokumentasjon i vedtakene som tilsier at kommunen har vurdert om det er andre tiltak i kommunen som kunne være bedre egnet til å dekke behovet til brukeren eller familien. Revisor registrerer også at brukerne gjerne har vedtak på flere tjenester samtidig som både er rettet mot det enkelte barnet, men også familien.

Det kommenteres at både tjenestekontoret og miljøterapien ser en endring i brukergruppen. Tidligere bestod brukergruppen i større grad av barn og unge med multihandikap, som ofte også var nonverbale. Nå ser de en økning av brukere med andre nevroutviklingsforstyrrelser⁹ og utfordringer som utagerende atferd og vold. Det ble videre fortalt at tjenesten jobber med å forberede seg på fremtidige brukere og den endringen de observerer, for å kunne møte nye behov.

3.3.3 Evaluering av tiltak

Tjenestekontorets vedtak om tildeling av tjenester er tidsbegrenset, og nødvendiggjør en revurdering mot slutten av tiltaksperioden. Gjennom intervju og gjennomgang av rutiner kommer det frem at evaluering av tiltak normalt finner sted mellom 6 – 12 måneder etter at vedtak er fattet avhengig av hvilke tjenester bruker mottar. Det er også kommet frem at det i enkelte tilfeller fattes vedtak for lengre perioder, men at dette bare forekommer i situasjoner hvor det ikke er sannsynlig at behovet vil endre seg. Alle vedtakene som fattes, er tidsbegrenset og dersom bruker skal fortsette å motta tjenester må det fattes nye vedtak.

Tjenestekontoret er ansvarlig for å gjennomføre kartlegging når de mottar en søknad. Når det kommer til reevaluering sier de at det er opp til pårørende og de som jobber direkte med barnet

⁹ Nevroutviklingsforstyrrelser er tilstander der nevrologiske og psykologisk utvikling er forsinket eller avvikende fra tidlig barndom. De vanligste nevroutviklingsforstyrrelsene er ADHD, tourettes og autisme (kilde. Statped.no)

å melde fra om endringer i behov. Ved spørsmål om de gjennomfører opplæring eller kvalitetssikring av at dette gjennomføres, informeres det om at de har tillit til at de ulike tjenestene melder ifra. Når det kommer inn melding om endring i behov vil tjenestekontoret gjennomføre ny kartlegging.

Ved akutte endringer i behov vurderer miljøterapien vedtaket, og hvilke endringer som må settes i verk for å sikre forsvarlige tjenester. I tilfeller hvor det kan være utfordrende å finne en god løsning involveres ofte tjenestekontoret, kommunalsjef, andre fagpersoner rundt barnet og pårørende.

Det blir fortalt i intervju at dersom et barn har tilbud om avlastning er det avlastningsboligen i samarbeid med pårørende som skal melde inn dersom de observerer endringer i behov, eller behov for vedtak om andre tjenester.

Revisor fant ikke dokumentasjon på rekartlegging i sakssystemet, men fant en sak hvor avlastningstjenesten har meldt om endringer i behov hos en bruker, og som førte til at det ble fattet et nytt vedtak. I denne saken fremstår det som om kommunen ikke har hatt en dialog med foresatte, da foresatte i ettertid har klaget på vedtaket.

Videre kommer det frem av intervju at det gis forhåndsvarsling til bruker ved endring. Dette kan skje enten muntlig eller skriftlig.

Når det kommer til avlastning i institusjon forteller ansatte ved tjenestekontoret at det fattes nye vedtak to ganger i året for eksisterende brukere. Foresatte fyller ut to ulike lister med ønskede datoer. Det fremkommer ikke av vedtakene at andre tjenester blir vurdert som aktuelle. Kommunen opplyser om at slike vurderinger gjøres ved førstegangskartlegging, ved en evaluering gjøres en vurdering av det eksisterende tiltaket uten at vurderingene dokumenteres. Andre vedtak som gjelder tjenestetilbud som avlastning i private hjem eller støttekontakt fattes som regel for et år om gangen. I disse tilfellene er det opp til tjenesteutøver å vurdere om det er behov for ny reevaluering på et tidligere tidspunkt.

3.1 Vurdering

Kommunen sikrer at tjenestene som tilbys er tilpasset individets behov

Kommunen tilbyr ulike former for tjenester som avlastning, støttekontakt og praktisk bistand. Dette viser en bredde i tjenestetilbudet som potensielt kan møte en rekke forskjellige behov

blant innbyggerne. Det er ikke funnet dokumentasjon på at kommunen aktivt vurderer om andre tjenester enn det som er søkt om, kan være mer aktuelle og bedre tilpasset individets behov. Revisor mener dette er en uheldig praksis.

Kommunen sikrer delvis helhetlige tilbud til barn og unge med funksjonsnedsettelse

Revisor ser at barn har ulike tiltak, som kan tyde på at det forsøkes å gi et helhetlig tilbud. Det gjennomføres ulike samarbeidsmøter mellom ulike tjenesteinstanser. Men, det er ikke et system for kvalitetssikring av at tjenesten som blir utført er i samsvar med vedtakene, eller at behov for reevaluering meldes inn i rett tid, utenom de fristene som er satt i vedtakene.

Kommunen sikrer delvis at informasjonen om tilbud og tjenester til barn og unge med funksjonsnedsettelse er tilgjengelig og forståelig

Informasjon om hvilke tilbud og tjenester kommunen tilbyr til barn og unge med funksjonsnedsettelse finnes på kommunens hjemmeside., Det står at tjenestekontoret skal informere om kommunens tjenester når de blir kontaktet. Informasjonen på hjemmesiden er en generell beskrivelse av de ulike tjenestene som tilbys i sektoren helse, velferd og omsorg. Revisor stiller spørsmål ved om dette er tilstrekkelig tilpasset brukergruppen.

Kommunen sikrer delvis at tjenestetilbudet endres i samsvar med endringene i den enkeltes behov for helse- og omsorgstjenester

Vedtak fattes som regel for seks måneder til et år. I noen tilfeller kan de fatte vedtak for mer enn et år. Det er opp til den som yter tjenesten å melde ifra om eventuelle endringer i behov dersom vedtakene skal evalueres på et tidligere tidspunkt. Revisor vurderer at verken tjenestekontoret eller miljøterapien har et system for å sikre at de som leverer tjenesten har tilstrekkelig kompetanse til å vurdere behov for reevaluering. Dette er etter revisors syn tillitsbasert mellom tjenestene som utøver tjenesten.

4 BRUKERMEDVIRKNING

4.1 Problemstilling

Det er utarbeidet følgende problemstilling for temaet brukermedvirkning:

- Sikrer kommunen at barnet og familien involveres aktivt i beslutningsprosesser som angår dem?

4.2 Revisjonskriterier

Følgende revisjonskriterier er utledet for denne problemstillingen:

- Kommunen skal sikre aktiv deltakelse fra barnet og deres foresatte i beslutningsprosesser som angår dem
- Kommunen skal legge til rette for at barnets stemme og meninger blir hørt og tatt hensyn til.

Utleddningen av revisjonskriteriene finnes i vedlegg 1.

4.3 Funn

Gjennom intervju kommer det frem at ved førstegangs søknad om helse- og omsorgstjenester drar som regel ansatte ved tjenestekontoret på hjemmebesøk til barnet og familien. I løpet av besøket går tjenestekontoret gjennom et kartleggings skjema som tar for seg emner som omsorgsbehovet, graden av selvstendighet, medisiner, om andre instanser er involvert og søkerens kognitive og fysiske helse.

Videre har kommunen en etablert praksis for saksbehandling som involverer en tottrinnsprosess ved utforming av vedtak. I første fase utformes et foreløpig administrativt vedtak av saksbehandleren. Dette foreløpige vedtaket sendes enhetsleder ved miljøterapien for gjennomgang og innspill. Når tilbakemeldingene er mottatt og vurdert fattes det endelige vedtaket med signatur fra enhetsleder. Til tross for en etablert praksis som inkluderer familien i den innledende fasen, indikerer tilbakemeldingen fra intervju at det endelige vedtaket ofte fattes uten direkte involvering av barn eller foresatte.

Det kommer også frem gjennom intervju at de har praksis for å ha samtaler med barnet og familien når tjenestekontoret har mottatt søknad, disse samtalene kan også involvere søsken. Revisor fant 3 eksempler på at direkte samtaler med barn ble gjengitt i vedtak.

Enhetsleder ved miljøterapien forteller at når barn får tilbud om avlastning gjennomføres det alltid en inntakssamtale før oppholdet hvor man går gjennom hvordan tiden hjemme har vært, om det er noen endringer innen medisiner, hvilke aktiviteter bruker ønsker å delta på, om det er noen endringer innen trening eller organisert aktivitet de deltar på, og videre relevant informasjon om skole og barnehage. Revisor har mottatt rutine for inntakssamtale som viser til denne praksisen.

Det kommer også frem av intervjuene at saksbehandlerne selv opplever at de har samtaler med barn og ungdom for å kartlegge deres meninger om egen situasjon. Disse samtalene dokumenteres i saksbehandlerjournalen i CosDoc. Revisor har ikke etterspurt eller gjennomgått dokumentene i saksbehandlerjournalen.

I analysen av journalene som inneholder en gjennomgang av søknader, vedtak og klager ble det identifisert at barnas evne til å kommunisere ofte er anerkjent. Det er imidlertid observert at det ikke foreligger direkte dialog eller annen form for kommunikasjon mellom barna og kommunen dokumentert i vedtakene som er analysert. Særlig gjelder dette i saker som involverer barn over 12 år, som innledningsvis er beskrevet som verbalt fungerende, eller har andre kommunikasjonsformer.

4.1 Vurdering

Kommunen sikrer aktiv deltakelse fra barnet og deres foresatte i beslutningsprosesser som angår dem

Det kommer frem av vedtak og intervju at tjenestekontoret gjennomfører både hjemmebesøk og møter med foresatte og barn. Når det kommer til forhåndsvarsling er ikke dette vanlig praksis når tjenestekontoret fatter første vedtak i en sak, men ved reevaluering blir foresatte informert om innholdet i vedtaket enten muntlig eller skriftlig. Revisor finner ikke dokumentasjon i vedtakene på at samtaler med barnet som søker om tjenester og eventuelle søsken blir systematisk gjennomført. Som beskrevet tidligere i rapporten er tjenester til barn med funksjonsnedsettelse et særlig risikofyllt område, som krever mer styring i form av prosedyrer og rutiner.

Kommunen legger delvis til rette for at barnets stemme og meninger blir hørt og tatt hensyn til

Revisor ser at det er variasjon i vedtakene når det kommer til å belyse barnets stemme, spesielt blant barn over 12 år som opprinnelig er beskrevet som verbalt fungerende eller har andre mulige kommunikasjonsformer.

5 KONKLUSJONER OG ANBEFALINGER

5.1 Konklusjon

Revisor konkluderer med at Vefsn kommune har rutiner for saksbehandling som er i samsvar med gjeldende regelverk og saksbehandler i tråd med rutiner og regelverk. Videre konkluderer revisor med at kommunen delvis sikrer at alle ansatte har nødvendig og relevant kompetanse og at kommunen delvis sikrer at barnets beste kommer tydelig frem i saksgangen. Revisor ser følgende forbedringspotensial:

- Kommunen bør sikre en godt implementert avvikspraksis
- Kommunen bør sikre at alle ansatte som jobber med tjenester som omhandler barn får relevante kurs og opplæring i hvordan barnekonvensjonen skal ivaretas i saksbehandlingen
- Kommunen bør sikre lik praksis for vurdering av barnets beste

Revisor konkluderer med at kommunen sikrer at tjenestene som tilbys er tilpasset individets behov. Men, finner at kommunen bare delvis sikrer at informasjonen om tilbud og tjenester til barn og unge med funksjonsnedsettelse er tilgjengelig og forståelig. Videre konkluderer revisor med at kommunen delvis sikrer at tjenestetilbudet endres i samsvar med enkeltes behov og at kommunen delvis sikrer koordinerte tilbud til barn og unge med funksjonsnedsettelse. Revisor ser følgende forbedringspunkt:

- Kommunen bør sikre at alle søknader vurderes etter individets behov. Dette innebærer å kartlegge om det er supplerende tjenester eller andre tjenester som kan være bedre tilpasset individets behov
- Kommunen bør sikre at informasjonen som er rettet mot barn er barnevennlig og forståelig
- Kommunen bør kvalitetssikre at de som utøver tjenesten har kompetanse til å vurdere om vedtak samsvarer med individets behov

Revisor finner at kommunen delvis sikrer aktiv deltakelse fra barnets og deres foresatte i beslutningsprosesser som angår dem. Kommunen legger bare delvis til rette for at barnets stemme og meninger blir hørt og tatt hensyn til. Revisor ser følgende forbedringspunkt:

- Kommunen bør sikre at barn får uttalt seg om saker som omhandler dem. Dette gjelder både barnet som søker om tjenester og eventuelle søsken/andre barn som påvirkes av saksbehandlingen.

5.2 Anbefalinger

Revisor anbefaler at kommunen har fokus på de svakheter som er avdekket.

KILDER

Justis og beredskapsdepartementet (1967) *Lov om behandlingsmåten i forvaltningssaker* (forvaltningsloven). Hentet fra: [Lov om behandlingsmåten i forvaltningssaker \(forvaltningsloven\) - Lovdata](#)

Justis- og beredskapsdepartementet (1814) Kongerike Norges Grunnlov. Hentet fra: [Kongeriket Norges Grunnlov - Lovdata](#)

FNs Konvensjon om rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne (2006). Hentet fra: [Konvensjon, rettighetene, mennesker nedsatt funksjonsevne \(regjeringen.no\)](#)

FNs Konvensjon om barnets rettigheter (1989) *Barnekonvensjon*. Hentet fra: [178931-fns_barnekonvensjon.pdf \(regjeringen.no\)](#)

Helse- og omsorgsdepartementet (2011) *Lov om kommunale helse- og omsorgstjenester m.m.* (helse- og omsorgstjenesteloven). Hentet fra: [Lov om kommunale helse- og omsorgstjenester m.m. \(helse- og omsorgstjenesteloven\) - Lovdata](#)

Helse- og omsorgsdepartementet (2016) *Forskrift om ledelse og kvalitetsforbedring i helse- og omsorgstjenesten*. Hentet fra: [Forskrift om ledelse og kvalitetsforbedring i helse- og omsorgstjenesten - Lovdata](#)

Interne dokumenter

- Vefsn kommune: [Forside - Vefsn Kommune](#)
- Kompetanseplan 2023-2024 sykehjemstjenesten
- Mal avlastning
- Rutine for saksbehandling
- Saksfremlegg
- Søknad pleie- og omsorgstjenester
- Samarbeidsavtale mellom Tjenestekontoret og Miljøterapien
- Samarbeidsrutine Tjenestekontoret og avlastningsbolig
- Rutine for avlastning utenfor institusjon
- Samarbeidsrutine Tjenestekontoret og Avdeling for avlastning og Støttekontakter vedrørende søknad og drift av støttekontakter
- Informasjon/rutine på bruk av gårdsopplevelser Nord. (Avlastning utenfor institusjon)
- Rutine for søknad på individuell plan og koordinator

- Rutine for søknad om ledsagerbevis
- Rutine for søknad om BPA
- Rutine for søknad på omsorgsstønad
- Samarbeidsavtale mellom Tjenestekontoret og Ambulerende Miljøterapeutisk Team (AMT)
- Rutine: inkomstsamtale
- Rutine barnekoordinator
- Virksomhetsplan for Tjenestekontoret

VEDLEGG 1 – UTLEDNING AV REVISJONSKRITERIER

Ifølge forskrift om kontrollutvalg og revisjon (§15) skal det etableres revisjonskriterier for gjennomføring av forvaltningsrevisjon. Revisjonskriterier er de krav og forventninger som forvaltningsrevisjonsobjektet skal revideres/vurderes i forhold til. Disse kriteriene skal være begrunnet i, eller utledet av, autoritative kilder innenfor det reviderte området. Slike autoritative kilder kan være lov, forskrift, forarbeider, rettspraksis, politiske vedtak (mål og føringer), administrative retningslinjer, samt statlige føringer og praksis. I denne forvaltningsrevisjonen har vi benyttet oss av følgende kilder til revisjonskriterier:

Forsvarlig saksbehandling og praksis

- Lov om behandling i forvaltningssaker (justis og beredskapsdepartementet 1967)
- Grunnloven § 104 (justis og beredskapsdepartementet)
- Konvensjon om rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne (2006)
- Barnekonvensjonen
- Lov om kommunale helse- og omsorgstjenester m.m. (helse- og omsorgsdepartementet 2011)
- Forskrift om ledelse og kvalitetsforbedring i helse- og omsorgstjenesten (helse- og omsorgsdepartementet 2016)

Helse og omsorgstjenesteloven § 2-2 viser til at forvaltningsloven gjelder for all saksbehandling av helse og omsorgstjenester. Forvaltningsloven er primært ment for å sikre at forvaltningens myndighetsutøvelse ovenfor enkeltpersoner skjer på en rettferdig og forsvarlig måte. Forvaltningsorganene har en generell veiledningsplikt innen sitt saksområde etter paragraf § 11. Forvaltningsorganet skal aktivt vurdere private parters behov for veiledning. Ved forespørsel eller når sakens natur eller partens situasjon tilsier det, skal organet gi veiledning om gjeldende lover, forskrifter, vanlig praksis, samt saksbehandlingsregler, inkludert partenes rettigheter og plikter. Forvaltningsorganet bør også påpeke relevante omstendigheter som kan påvirke sakens utfall.

Selv uten pågående sak, er forvaltningsorganet forpliktet til å gi veiledning til individer som spør om sine rettigheter og plikter i en spesifikk situasjon som er av interesse for dem. Hvis en innbygger tar kontakt med feil myndighet, skal denne myndigheten, om mulig, henvise til rett organ. Dersom en henvendelse inneholder feil eller mangler skal organet informere avsenderen og eventuelt veilede om hvordan feilen kan korrigeres.

Forvaltningsorganet er etter paragraf § 11a forpliktet til å forberede og avgjøre saken uten ugrunnet opphold. Før et vedtak fattes skal forvaltningsorganet etter § 16 varsle partene i saken for å sikre at de får muligheten til å uttale seg innenfor en spesifikk frist, med mindre parten ved søknad eller på annen måte har uttalt seg i saken. For mindreårige over 15 år som representeres av en verge, skal også den mindreårige varsles. Varselet skal klargjøre sakens innhold og gi nok informasjon til at parten kan ivareta sine interesser på en forsvarlig måte. Videre skal forvaltningsorganet sikre at saken er tilstrekkelig opplyst (forvaltningsloven § 17). Mindreårige parter skal gis anledning til å ytre sitt syn, og deres meninger skal vektlegges basert på alder og modenhet. Generelt bør parter informeres om vesentlige opplysninger de antas å ha interesse av å kommentere, og som de har rett til å kjenne til.

Når forvaltningsorganet fatter et enkeltvedtak skal det som hovedregel være skriftlig (forvaltningsloven § 23), og det skal begrunnes. Begrunnelsen skal etter forvaltningsloven § 25 inneholde henvisninger til de relevant regelverk det bygger på og om nødvendig oppsummere regelverkets innhold eller hovedproblemstillingen vedtaket adresserer. Videre skal begrunnelsen opplyse om de faktiske forhold vedtaket bygger på. Viktige hensyn som har påvirket forvaltningens skjønnsutøvelse skal inkluderes i begrunnelsen.

Når forvaltningsorganet har fattet et vedtak er de forpliktet etter § 27 (forvaltningsloven) til å informere partene om vedtaket så raskt som mulig. Opplysningen om vedtaket skal inneholde informasjon om muligheten for å klage, inkludert klagefrist, klageinstans, prosedyre for klage og retten til innsyn i saksdokumenter. Enkeltvedtak kan etter § 28 (forvaltningsloven) klages inn til det overordnede forvaltningsorganet av en part. Dersom et forvaltningsorgan mottar en klage skal klagen undersøkes (forvaltningsloven § 33), og oppheve eller endre vedtaket dersom den finner klagen begrunnet. Dersom forvaltningsorganet ikke endrer eller opphever vedtaket, skal klagen sendes videre til en overordnet klageinstans.

For en helhetlig og koordinert oppfølging er det essensielt at barn blir aktivt involvert. Barnas rett til å uttrykke seg og prinsippet om barnets beste skal prioriteres i all offentlig handling som involverer dem. Dette er forankret i Grunnloven § 104 og artikkel 3 og 12 i barnekonvensjonen. Videre bekreftes dette i FN-konvensjonen om rettigheter for personer med nedsatt funksjonsevne, spesifikt i artikkel 7.

Barn med funksjonsnedsettelse befinner seg i skjæringspunktet mellom to sårbare grupper og de har derfor en økt risiko for at deres grunnleggende rettigheter ikke blir ivaretatt tilstrekkelig. Barn er spesielt utsatt på grunn av sine alder og utviklingsstadium, og barn med funksjonsnedsettelse kan være ytterligere sårbare for diskriminering og sosial ekskludering.

Av denne grunn er det av særlig viktighet at deres rettigheter og behov blir ivaretatt i saker som påvirker/omhandler dem.

For å sikre regeletterlevelse, må kommunen ha internkontroll jf. kommuneloven § 25-1. Kommunedirektøren har ansvar for å sikre at kommunen har nødvendige rutiner og prosedyrer. Dette følger også av forskrift om ledelse og kvalitetsforbedring i helse- og omsorgstjenesten. Det følger av § 5 at kommunen må ha et styringssystem som er tilpasset virksomhetens størrelse, egenart, aktiviteter og risikoforhold. Dette innebærer at områder som er særlig risikofylte, krever mer styring i form av prosedyrer og rutiner. Som beskrevet ovenfor er tildeling av tjenester til barn med funksjonsnedsettelse et særlig risikofylt område, og kommunen bør ha rutiner for å sikre forsvarlig saksbehandling.

Videre stiller helse- og omsorgstjenesteloven § 4-1 krav om at kommunen skal tilrettelegge tjenestene slik at helse- og omsorgstjenesten og personell som utfører tjenestene blir i stand til å overholde sine lovpålagte plikter, og tilstrekkelig fagkompetanse sikres i tjenestene.

Forskrift om ledelse og kvalitetsforbedring i helse- og omsorgstjenesten § 6 bokstav f stiller krav om at kommunen må ha oversikt over medarbeiderens kompetanse og behov for opplæring.

Utlede revisjonskriterier:

- Kommunen skal ha rutiner for saksbehandling som er i samsvar med gjeldende lovverk
- Kommunen skal sikre at alle i saksbehandlingsprosessen har tilstrekkelig og oppdatert kompetanse
- Kommunen skal sikre at barnets beste kommer tydelig frem i saksgangen

Tilgjengelige tjenester og tilpasset tilbud

- Lov og pasient- og brukerrettigheter (Helse- og omsorgsdepartementet, 2001)
- Lov om kommunale helse- og omsorgstjenester m.m. (Helse- og omsorgsdepartementet)
- Barnekonvensjonen
- Konvensjon om rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne (2006)

Ifølge Lov om pasient- og brukerrettigheter har alle pasienter og brukere rett til nødvendig helsehjelp fra kommunen, og loven sikrer lik tilgang til helse- og omsorgstjenester av god kvalitet. Denne loven stiller krav om at kommunene skal tilby tjenester som respekterer individets behov og rettigheter, og som er tilgjengelige og tilstrekkelige for å møte disse behovene. Videre kommer det frem av Lov om kommunale helse- og omsorgstjenester m.m.

at kommunen plikter å tilby bestemte helse- og omsorgstjenester til sine innbyggere. Denne loven krever av kommunen tilrettelegger sine tjenester på en slik måte at de er tilgjengelige, adekvate og tilpasset brukerens individuelle behov. Ifølge helse- og omsorgstjenesteloven § 3-1 skal kommunen sørge for at personer som oppholder seg i kommunen tilbys nødvendige helse- og omsorgstjenester.

Barnekonvensjon gir barn og unge under 18 år er særlig menneskerettighetsvern og understreker barns rettigheter til liv, helse, skolegang, utvikling, omsorgs og beskyttelse. Kommunen har derfor en forpliktelse til å sikre at de tjeneste de tilbyr, støtter opp under barns spesielle behov, uavhengig av deres funksjonsevne.

Videre kommer det frem av FNs konvensjon om rettigheter til mennesker med nedsatt funksjonsevne (CRPD) at kommunene skal planlegge, tilrettelegge og tilby tjenester slik at mennesker med funksjonsnedsettelse har mulighet til likeverdig deltakelse. Kommunene bør videre se til konvensjonen når de skal vurdere ulike tilbud og tjenester for mennesker med nedsatt funksjonsevne.

Samlet sett innebærer disse kildene en omfattende forpliktelse for kommunene til å tilby tilgjengelige, tilpassede og kvalitetsmessige helse- og omsorgstjenester for barn og unge med funksjonsnedsettelse. Disse forpliktelsene krever en helhetlig tilnærming hvor kommunes tjenester ikke bare er rettet mot å oppfylle barnets grunnleggende helsebehov, men også mot å støtte deres generelle utvikling, utdanning, sosiale inkludering og velferd.

Helse- og omsorgstjenesteloven § 4-2a stiller krav om at kommunen sørger for at det gis informasjon som pasient og bruker har rett til å motta etter pasient- og brukerrettighetsloven § -2. Videre skal det også gis informasjon til pasientens og brukerens nærmeste pårørende etter samme lov § 3-3. Det står følgende i pasient- og brukerrettighetsloven § 3-2 siste ledd: *Brukere skal ha den informasjon som er nødvendig for å få tilstrekkelig innsikt i tjenestetilbudet og for å kunne ivareta sine rettigheter.* Det står følgende i § 3-3 andre ledd: *Er pasienten eller brukeren over 16 år og åpenbart ikke kan ivareta sine interesser på grunn av fysiske eller psykiske forstyrrelser, demens eller psykisk utviklingshemning, har både pasienten eller brukeren og dennes nærmeste pårørende rett til informasjon etter reglene i § 3-2.*

Videre følger det av helse- og omsorgstjenesteloven § 4-1 at tjenester skal være forsvarlige. Kommunen er pliktig til å tilrettelegge tjenestene slik at den enkelte pasient/bruker gis et helhetlig og koordinert helse- og omsorgstjenestetilbud.

Utlede revisjonskriterier:

- Kommunen skal sørge for at tjenestene som tilbys er tilpasset individets behov
- Kommunen skal sørge for at informasjon om tilbud og tjenester til barn og unge med funksjonsnedsettelse er tilgjengelig og forståelig
- Kommunen skal sikre at tjenestetilbudet endres i samsvar med endringer i den enkeltes behov for helse- og omsorgstjenester
- Kommunen skal sikre helhetlige tilbud til barn og unge med funksjonsnedsettelse

Involvering av barn og familie

- Helse- og omsorgstjenesteloven
- Pasient- og brukerrettighetsloven
- Barneloven
- Barnekonvensjon

Barnets rett til å bli hørt kommer tydelig frem i FNs Barnekonvensjon. Konvensjonen går foran andre norske lover ved eventuelle motstridigheter. Dette skal sikre at barnets stemme blir prioritert i alle beslutninger som påvirker dem, enten direkte eller indirekte. Barneloven gir også barn rett til å uttrykke sine meninger i personlige saker. Loven anerkjenner barnets med- og selvbestemmelsesrett og fastsetter at barnets skal få informasjon og mulighet til å bli hørt før foreldre eller andre treffer avgjørelser som angår barnets personlige forhold.

Helse- og omsorgstjenesteloven og pasient- og brukerrettighetsloven kapittel 3 fremmer brukermedvirkning som en lovfestet rettighet. Disse lovene viser til at både barn og foreldre har rett til å medvirke i gjennomføringen av helse- og omsorgstjenester, og at formen på medvirkning skal tilpasses individets evne til å gi og motta informasjon. Dette krever at kommunen aktivt tilrettelegger for at barnets perspektiver blir integrert i beslutningsprosesser innen helse- og omsorgssektoren.

For kommunen innebærer disse føringene en plikt til å innrette sine tjenester og beslutningsprosesser på en måte som aktivt inkluderer barn og deres foreldre.

Utlede revisjonskriterier

- Kommunen skal sikre aktiv deltakelse fra barnet og deres foresatte i beslutningsprosesser som angår dem
- Kommunen skal legge til rette for at barnets stemme og meninger blir hørt og tatt hensyn til.

VEDLEGG 2 – UTTALELSE

Hei!

Takk for påminnelsen.

Vi ønsker ikke å gi svar på denne høringsrapporten.

Vennlig hilsen

Erlend Eriksen
Kommunedirektør

Innspill til kontrollarbeidet

Behandles i utvalg

Kontrollutvalget i Vefsn kommune

Møtedato

27.05.2024

Saknr

21/24

Saksbehandler Kent Røstad

Arkivkode FE-033, TI-&17

Arkivsaknr 24/331 - 4

Forslag til vedtak

Saken legges frem uten forslag til vedtak.

Vedlegg

Trafikklysmodellen

Trafikklysmodellen

Sentrale spørsmål – «Trafikklysmodellen»	Ja	Delvis	Nei
Kryss på røde felt peker i retning av å ikke følge opp saken, mens kryss på grønne felt taler for å følge opp saken.			
Vedrører saken misnøye med et politisk fattet vedtak?	Ja	Delvis	Nei
Dreier saken seg om en klage på et enkeltvedtak som kommunen har fattet?	Ja	Delvis	Nei
Viser saken til lovbrudd, manglende etterlevelse av kommunale rutiner eller manglende oppfølging av kommunale vedtak?	Ja	Delvis	Nei
Viser saken til en risiko knyttet til system, rutiner, praksis i kommunen mer generelt innenfor et område?	Ja	Delvis	Nei
Dreier saken seg i hovedsak om en isolert hendelse?	Ja	Delvis	Nei
Er saken under annen behandling i et annet organ? (rettsapparat, sivilombud, statsforvalter, KOFA, klageorgan i kommunen, varslingskanal)?	Ja	Delvis	Nei
Er det annen naturlig behandlingsvei for saken (ref. organene nevnt over)?	Ja	Delvis	Nei
Kan saken, og sakens oppmerksomhet, bidra til at det stilles spørsmål om tilliten til kommunens saksbehandling av en type saker?	Ja	Delvis	Nei
Berører saken et tema som kontrollutvalget allerede har vurdert som aktuelt for oppfølging i sin risiko- og vesentlighetsanalyse?	Ja	Delvis	Nei
Foreligger området som et tema i plan for forvaltningsrevisjon eller plan for eierskapskontroll?	Ja	Delvis	Nei
Kan en gjennomgang bidra til læring og forbedring?	Ja	Delvis	Nei
Bør saken prioriteres foran andre planlagte oppgaver?	Ja	Delvis	Nei

Kilder:

- *Henvendelser til besvær – eller begjær?* Artikkel i Kommunerevisoren nr. 4/21 av Bjørkelo, Løvlie og Fiksdal i Deloitte
- *Håndtering av henvendelser til kontrollutvalget*, veileder fra Forum for kontroll og tilsyn, 2022

Oppfølging av kontrollutvalgets saker

Behandles i utvalg

Kontrollutvalget i Vefsn kommune

Møtedato

27.05.2024

Saknr

22/24

Saksbehandler Kent Røstad

Arkivkode FE-033, TI-&17

Arkivsaknr 24/331 - 5

Forslag til vedtak

Kontrollutvalget tar oversikten over oppfølging av saker til orientering.

Vedlegg

Oppfølging av saker

Saksopplysninger

Saken blir satt på sakskartet i hvert møte, slik at kontrollutvalget har oversikt over saker som skal følges opp. Alle sakene er opprinnelig behandlet i forrige valgperiode med Indre Helgeland kontrollutvalgssekretariat som saksbehandler. Oversikten fra Indre Helgeland kontrollutvalgssekretariat følger vedlagt.

Vurdering

Kontrollutvalget kan ta oppfølgingen av saker til orientering.

KU-VEFSN

OPPFØLGING AV KU-VEDTAK

= utført

Saknr:	Sakstema	Er etterarbeid nødvendig?			Er ny sak nødvendig?			Behandling av sak i kommunestyret	
		Ja	Nei	Arbeidsbeskrivelse	Ja	Nei	Saknr:	Saknr:	Vedtak

Møte 26.11.2012:

065/12	Kommunikasjon/dialog med revisor	Rutine: Settes opp som sak til hvert møte							
--------	----------------------------------	---	--	--	--	--	--	--	--

Møte 21.02.2013:

Event.	Tema-orienteringer fra kommunens fagledere	Rutine: I hvert møte - vurder ev. fagtema/besøk for neste møte							
--------	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Møte 25.10.2016:

040/16	Godkjenning av protokoll fra møte 30.08.2016 (Jfr. også sak 011/15)	Rutine: Protokoll anses godkjent og kan offentliggjøres når minst tre av KUs medlemmer har akseptert protokollutkast pr. mail. Endelig godkjenning/signering skjer som første sak i derpå følgende møte.							
--------	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Møte 29.11.2019:

033/19	Referatsaker	Rutine: KUs innkalling/saksdokumenter sendes kun elektronisk							
--------	--------------	--	--	--	--	--	--	--	--

Møte 05.02.2021:

001/21	Godkjenning av protokoll fra møte 26.11.2020	Rutine: Sørg for at også KUs varamedlemmer mottar protokoll når denne er godkjent.							
--------	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Møte 06.03.2020:

008/20	Oppfølging av tidligere KU-vedtak	x		KU ber om virksomhetsbesøk i: kommunens vannverk				(nytt KU fra okt.-23 gjør egne vurderinger)
		x		KU ber om virksomhetsbesøk i: SHMIL IKS				(nytt KU fra okt.-23 gjør egne vurderinger)
		x		KU ber om virksomhetsbesøk i: Helgeland Havn IKS				(nytt KU fra okt.-23 gjør egne vurderinger)

Møte 19.11.2021:

042/21	Møteplan 2022 for kontrollutvalget	x		Sjekk ut om KU-møtene kan streames	x		?	(kommunen jobber med dette)
--------	------------------------------------	---	--	------------------------------------	---	--	---	-----------------------------

Møte 18.11.2022:

038/22	Vedr. komm's avvikssystem, orient. fra HTV+RDM	x		KU ber om oppdatert orientering	x			siste møte 2023?
042/22	Møteplan 2023 for kontrollutvalget		x	Møtedatoer: 3/2, 17/3, 5/5, 8/9, 17/11, kl. 08.30		x		

KU-VEFSN

OPPFØLGING AV KU-VEDTAK

= utført

Saknr:	Sakstema	Er etterarbeid nødvendig?			Er ny sak nødvendig?			Behandling av sak i kommunestyret	
		Ja	Nei	Arbeidsbeskrivelse	Ja	Nei	Saknr:	Saknr:	Vedtaks

Møte 10.02.2023:

		x		Send protokoll til KUs faste medl. + KUs varamedlemmer + FSK-sekr. + REV + ORF + RDM				
001/23	Godkjenning av protokoll fra møte 18.11.2022		x			x		
002/23	Godkjenning av protokoll fra møte 28.11.2022		x			x		
003/23	Oppfølging av KUs vedtak, ansvar og oppgaver		x			x		
004/23	Kommunikasjon/dialog med revisor		x			x		
005/23	Brev nr.1-2023 fra revisor	x		Be om oppdatert infor. fra REV + KDR	x		013/23	
006/23	Vedr. status i kommunens arbeid med beredskap.		x			x		
007/23	Oppf., KST-vedtak 106/21 vedr. FR-rapport av HIAS	x		Be om oppdatert infor. fra KDR	x		026/23	
008/23	Oppf., KST-vedtak 9/21 vedr. eiersk.ktrl. SHMIL+HIAS	x		Be om oppdatert infor. fra KDR	x		027/23	
009/23	Vedr. eventuell forv.rev. innen opplæringslov kapittel 9 A	x		Send vedtak til REV	x		028/23	(FR-rapp. i møte 17/11-23 ?)
		x		Anmod REV om mulig fremskyndelse av rapport		x	012/23	

Møte 05.05.2023:

		x		Send protokoll til KUs faste medl. + KUs varamedlemmer + FSK-sekr. + REV + ORF + RDM				
010/23	Godkjenning av protokoll fra møte 10.02.2023		x			x		
011/23	Oppfølging av KUs vedtak, ansvar og oppgaver		x			x		
012/23	Kommunikasjon/dialog med revisor		x			x		
013/23	Oppfølging av brev nr.1-2023 fra revisor	x		Be om oppdatert informasjon om planens gjennomføring	x		024/23	
014/23	KUs uttalelse om årsr./beretning 2022, Vefsn kommune	x		Send til FSK/KST via øko.sjef		x		45/23 OK
015/23	KUs uttalelse om årsr./beretning 2022, MoN KF	x		Send til KF-styret/KST via MoN KF		x		46/23 OK
016/23	KUs uttalelse om årsr./beretning 2022, Mosjøen Havn KF	x		Send til KF-styret/KST via Havna KF		x		48/23 OK
017/23	Forv.rev.rapporten «Skjenkekontroll, Vefsn kommune»	x		Send som behandlingssak til KST		x		54/23 I hht. innst.
		x		Start oppfølging av KST-vedtak 54/23	x		juni 2024	
018/23	Status i arbeidet med et fremtidsrettet KU-sekretariat	x		Følg med på søknadsprosessen i KonSek Tr.lag IKS		x	020/23	
Event.	Henvendelse fra innbygger	x		Be admin. om å få alle vedtaksbrev fra komm. til søker	x		029/23	
		x		Be REV om utkast til prosj.plan for ev. FR-revisjon	x		029/23	

KU-VEFSN

OPPFØLGING AV KU-VEDTAK

= utført

		Er etterarbeid nødvendig?			Er ny sak nødvendig?			Behandling av sak i kommunestyret	
Saknr:	Sakstema	Ja	Nei	Arbeidsbeskrivelse	Ja	Nei	Saknr:	Saknr:	Vedtak
Møte 08.09.2023:		x		Send protokoll til KUs faste medl. + KUs varamedlemmer + FSK-sekr. + REV + ORF + RDM					
019/23	Godkjenning av protokoll fra møte 05.05.2023		x			x			
020/23	Oppfølging av KUs vedtak, ansvar og oppgaver	x		KUs saksdok. bes tilgjengeligjøres på komm's hj.side	x		?		
021/23	Kommunikasjon/dialog med revisor		x			x			
022/23	Forenklet etterl.ktrl. 2022 fra revisor, øk. internkontroll	x		(Påseansvar ivarets ved oppfølging av KU-sak 023/23)		x	023/23		
023/23	Brev nr. 2-2023 fra revisor, vedr. Vefsn kommune	x		Revisor leverer oppsummeringsbrev	x		våren 2024		
024/23	Oppf. brev nr. 1-2023 fra revisor, vedr. Vefsn kommune	x		Revisor leverer oppsummeringsbrev	x		våren 2024		
025/23	Oppf. KST-sak 56/22 (forv.rev. innen SHMIL)	x		KU-sekr. avklarer med k.dir. om oppf. kontakt med SHMIL	(x)		(høst 2023)		
		x		Innhent status i arbeidet med KST-vedtak 56/22	x		første møte 2024		
026/23	Oppf. KST-sak 106/21 (forv.rev. innen HIAS)	x		Innhent oppdatert status i arbeidet med KST-vedtak 106/21	x		første møte høst 2024		
027/23	Oppf.KST-sak 9/21 (eiersk.ktrl. innen SHMIL og HIAS)	x		Innhent oppdatert status i arbeidet med KST-vedtak 106/21	x		første møte høst 2024		
028/23	Status i arbeidet med bestilt FR innen opplær.lov kap. 9 A	x		(FR-rapport foreligger til KU antydningvis nov. 2023)	x		?		
029/23	Utk. prosj.plan for FR m/tema lansert av innbygger innen P/O	x		Revisjonen bes gjennomføre FR ihht. prosjektplanen	x		april 2024?		
030/23	Budsjettforslag 2024 for KU, revisjon og KU-sekretariat	x		Send til FSK/KST via ØSJ		x		?	?

Referatsaker/folkevalgtopplæring

Behandles i utvalg

Kontrollutvalget i Vefsn kommune

Møtedato

27.05.2024

Saknr

23/24

Saksbehandler Kent Røstad

Arkivkode FE-033, TI-&17

Arkivsaknr 24/331 - 2

Forslag til vedtak

Referatsakene tas til orientering.

Vedlegg

Utenforskap og mangel på arbeidskraft er hovedutfordringer for kommunene de neste årene
Kommuner må ikke skape trøbbel for egne selskaper

Saksopplysninger

Saken er en del av kontrollutvalgets opplæring gjennom valgperioden. Sekretariatet legger fram artikler som kan være av interesse i kontrollarbeidet. Formålet er å bidra til faglig påfyll gjennom hele valgperioden.

Utenforskap og mangel på arbeidskraft er hovedutfordringer for kommunene de neste årene

Samfunnsbedriftene 27.03.2024, styreleder Gunn Marit Helgesen i KS og styreleder Pål Smits i Samfunnsbedriftene

Tett samarbeid med arbeidsinkluderingsbedriftene bidrar til løsning på begge utfordringene samtidig.

Inkludering i arbeidslivet er en nøkkelutfordring for kommunene. Det er et paradoks at kommunene opplever økende utenforskap i arbeidslivet og mangel på arbeidskraft samtidig. En enda mer aktiv kommunal bruk av egne arbeidsinkluderingsbedrifter vil bidra positivt til å redusere begge utfordringene. Hvis flere hender kommer i arbeid, vil det også gi en betydelig avlastning for kommuneøkonomien.

Norge har 320 arbeidsinkluderingsbedrifter fordelt på 95 prosent av kommunene. Felles for dem alle er at de hjelper folk å komme i aktivitet eller arbeid, enten det er uføretrygdede, personer på arbeidsavklaringspenger og sosial stønad, innvandrere, ungdom i utenforskap, sykemeldte, folk med rusutfordringer, eller andre grupper som står utenfor arbeidslivet.

Gjennom sitt virke i de fleste av landets kommuner, har arbeidsinkluderingsbedriftene en unik forståelse av lokale forhold og behov. De kjenner til kommunens utfordringer, det lokale næringslivet og arbeidsmarkedet. Dermed kan de tilpasse tiltak og løsninger som passer for den enkelte kommune. I tillegg er bedriftene fleksible og har god tilpasningsevne. De kan utvikle skreddersydde programmer og tiltak for å inkludere personer som står utenfor arbeidslivet. Dette gir kommunene fleksibilitet i møtet med lokale utfordringer.

Et tettere partnerskap mellom kommuner og arbeidsinkluderingsbedrifter har en rekke fordeler:

- **Økt tilgang til arbeidskraft.** Arbeidsinkluderingsbedrifter kan bidra til å rekruttere og inkludere personer som ellers ville stått utenfor arbeidslivet. Dette gir kommunene tilgang til en bredere arbeidsstyrke og reduserer mangel på arbeidskraft.
- **Et mer inkluderende samfunn.** Kommunene og kommunale bedrifter har en sterk forpliktelse til å inkludere personer med nedsatt funksjonsevne, langtidsledige og andre sårbare grupper. Dette bidrar til et mer inkluderende samfunn der alle får muligheten til å delta. Vi skal heller ikke undervurdere hvilken enorm effekt inkluderingen har for den enkeltes selvbilde og egenverdi.
- **Flere statlige arbeidsmarkedstiltak.** Gjennom et samarbeid kan kommunene trekke veksler på arbeidsinkluderingsbedriftenes kompetanse om effektiv bruk av de statlige arbeidsmarkedstiltakene. Det gir flere i varig tilrettelagt arbeid, flere ansettelser med lønnstilskudd og tiltaksplasser i arbeidsforberedende trening.
- **Bidrag til kommuneøkonomien.** Flere statlige arbeidsmarkedstiltaksplasser og prosjektmidler lokalt vil virke direkte på både utenforskap og mangel på arbeidskraft. I tillegg til å sikre nok hender til å gjøre alle oppgavene kommunen skal utføre, avlaster det kommuneøkonomien og gir rom for å investere i andre viktige områder.

Et tett samarbeid mellom kommuner og arbeidsinkluderingsbedrifter kan gjøre inkluderingsarbeidet mer effektivt og profesjonelt i hver enkelt kommune. Det vil være en kraftig ressurs for å bidra til å løse utfordringene knyttet til utenforskap og arbeidskraftmangel. Og ikke minst bygger det opp om den type bærekraftige lokalsamfunn vi ønsker å ha i Norge – hvor alle får bidra gjennom deltakelse i et inkluderende arbeidsliv.

Kommuner må ikke skape trøbbel for egne selskaper

Samfunnsbedriftene 26.03.2024, Agnete B. Sommerset, juridisk direktør

Trange kommunebudsjetter er ikke et argument for å forsømme sine forpliktelser til egne selskaper. Kommunene må være forutsigbare og gode eiere.

Tenk deg en kommune som inngår en avtale med et privat selskap om rengjøring. Pris og tjenester er avtalt, kontrakt undertegnet, og alle er fornøyde. Men så sier kommunen at de ikke lenger vil stå inne for avtalen, og at de bare vil betale halvparten av kostnadene på grunn av stramme budsjetter. Det hadde selvsagt vært uakseptabelt, ulovlig og utenkelig.

Løper fra ansvar

Når det kommer til selskaper som kommunen selv eier, er det likevel noen som tror at man kan løpe fra ansvar, kontrakter og vedtatte budsjetter når man oppdager røde tall i eget budsjett.

- Et interkommunalt selskap (IKS) med 37 eiere fikk vedtatt sitt budsjett i april 2023. Nå vil det nye kommunestyret i to av eierkommunene redusere sitt tilskudd til selskapet.
- Et annet IKS trenger å endre selskapsavtalen etter endringer i IKS-loven og uttreden av enkelteiere. En av kommunene nekter å vedta endringene fordi kommunen vil «vente og se» hvordan det går med selskapet.
- Et tredje IKS opplever at én av deltakerkommunene ikke vil betale det som det vedtatte budsjett innebærer, og ønsker heller færre tjenester fra selskapet.

Kommuner som velger å organisere tjenester i selskaper, forplikter seg også til å følge rettslige rammer for selskapene. Her er det ingen «bør» eller «kan», her **må** man følge styringslinjer og myndighet som er regulert gjennom kommuneloven og selskapslover.

Som alle andre selskaper, trenger også kommunalt eide bedrifter forutsigbare rammer. Kortsiktig budsjettgevinst for enkeltkommuner er et veldig dårlig argument for å utarme egne selskaper. Det blir en umulig driftssituasjon for selskapene hvis vedtatte budsjetter blir reversert av noen eierkommuner – i opposisjon til egne eierrepresentanter.

Eierstyring er ikke spesielt vanskelig, men krever opplæring. Med mange nye representanter i kommunestyresalene, er det spesielt viktig at kommunene nå setter av tid til dette. Hvis eierne drar selskapet i samme retning, vil det resultere i bedre demokratisk kontroll, forutsigbar drift, effektive tjenester, og dermed bedre mulighet for å oppnå målet med opprettelse av selskapet.

Lag eierstrategier!

Den siste valgperioden var første gang kommunene ble pålagt å lage en eierskapsmelding. Det har gitt god oversikt over hvilke selskaper kommunene har interesser i, og som de må følge opp.

Neste steg må være bedre kunnskap om eierstyring. Her kan utarbeiding av eierstrategier være en god start. Da vil eierne delta mer aktivt i utvikling av egne selskaper, forstå hvilke rettslige forpliktelser eierskap innebærer, og få mulighet til å hente ut de gevinstene som ligger i å etablere selskapene.

Gjennom en eierstrategi vil man oppdage at god eierstyring, rutiner for politisk forankring og løpende dialog med selskapene er nøkkelen til best mulig resultat. Hvis kommuner er uenige i sitt eget selskaps beslutninger, må de se på egen eierstyring og gå via formelle kanaler, slik det fungerer for alle andre selskaper i Norge.

Da kan de ikke stille selskapene sjakk matt ved ikke å følge opp vedtatte budsjetter eller nekte å vedta endringer i selskapsavtaler som deres egen representant har stemt for. Da dømmer man sine egne selskaper til å mislykkes, og det var neppe intensjonen ved opprettelsen av dem.

Godkjenning av protokoll fra dagens møte

Behandles i utvalg

Kontrollutvalget i Vefsn kommune

Møtedato

27.05.2024

Saknr

24/24

Saksbehandler Kent Røstad

Arkivkode FE-033, TI-&17

Arkivsaknr 24/331 - 3

Forslag til vedtak

Møteprotokollen fra dagens møte i kontrollutvalget, 27.05.2024, godkjennes.